

CODUL ETIC ȘI DE CONDUITĂ PROFESIONALĂ al Asociației Psi-Quest

Cluj-Napoca

2023

Cuprins

I. INTRODUCERE	3
1.1. Generalități.....	3
1.2. Procesul de luare a unei decizii etice	4
1.3. Definirea unor termeni	5
1.4. Natura și obiectivele Codului etic.....	6
1.5. Aplicabilitatea Codului etic.....	7
II. PRINCIPII GENERALE	9
2.1. Principiul respectului față de drepturilor omului și a demnității umane	9
2.2. Principiul beneficienței și nonmaleficienței.....	9
2.3. Principiul integrității	10
2.4. Principiul justeței	10
2.5. Principiul loialității și responsabilității profesionale și sociale	10
III. STANDARDE ETICE	12
3.1. Soluționarea problemelor / dilemelor etice.....	12
3.2. Competențe.....	13
3.3. Relații interumane	15
3.4. Intimitate și confidențialitate	20
3.5. Reclamă și declarații publice	22
3.6. Păstrarea informațiilor despre clienți/ pacienți și onorarii practicate.....	24
3.7. Educație și formare, supervizare	26
3.8. Cercetare și publicații	28
3.9. Evaluare	32
3.10. Psihoterapie sistemică individuală, de cuplu și familie.....	34
3.11. Situații terapeutice sau experimentale care implică interacțiunea om-animal.....	40
IV. DISPOZIȚII FINALE	41
IV. BIBLIOGRAFIE UTILIZATĂ	41

I. INTRODUCERE

1.1. Generalități

Codul etic și de conduită profesională al Asociației Psi-Quest (în continuarea APQ sau Asociației) este în acord cu: dispozițiile Declarației Universale a Drepturilor Omului (adoptată la 10 decembrie 1948, prin Rezoluția 217 A în cadrul celei de a III-a sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite); prevederile Constituției României (2003); Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică din România (Colegiul Psihologilor din România, 2018/2019, revizuit în 2023), Codul Etic al Federației Române de Psihoterapie, Principiile etice ale psihologului și codul de conduită (Asociația Psihologilor din America, 2002, cu amendamentele din 2010 și 2016), Codul etic al Asociației Americane a Psihoterapeuților de Cuplu și Familie (2012), Codul etic al Asociației Europene de Terapie Familială (2012), respectiv a altor coduri etice ale unor organizații profesionale din domeniu (a se vedea Bibliografia).

Prezentul Cod etic și de conduită profesională al APQ poate fi utilizat atât de către membrii Asociației (deopotrivă de către cei care își desfășoară activitatea în mediul public și cât și în cel privat), cât și de beneficiarii serviciilor oferite de către membrii APQ, publicul larg.

Codul etic și de conduită profesională al Asociației Psi-Quest (în continuare: Codul etic) este dedicat asigurării, prin liniile sale directoare, a celor mai înalte standarde ale practicii psihoterapiei sistemice individuale, de cuplu și familie (evaluării și intervenției) și a educației și formării viitorilor specialiști în domeniu, respectiv a supervizării și formării continue a specialiștilor cu drept de practică autonomă. Codul etic constituie fundamentul soluționării problemelor etice care survin de-a lungul practicii diferitelor ramuri ale profesiei.

Psihologii trebuie să cunoască și să respecte cadrul normativ referitor la dreptul de liberă practică.

Practica reflectivă, transparența și consultarea colegială pot preveni o mulțime de probleme etice sau agravarea acestora.

Codul etic prezintă diferite nivele de autoritate. Acesta reprezintă documentul intern cu caracter normativ pe baza căruia poate fi apreciată răspunderea disciplinară a membrilor Asociației de către Comisia Etică. Prezentul Cod nu poate constitui cadru normativ pentru tragerea la răspundere penală, civilă, administrativă a psihoterapeutului sistemic membru al APQ. Legislația țării și Codul etic de regulă se află într-o relație complementară. Prezentul Cod nu poate înlocui consultul de specialitate obținut de la un avocat/jurist. Alături de Codul etic, psihoterapeuții sistemici trebuie să se conformeze Codului deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică din România în vigoare (Colegiul Psihologilor din România, în prezent varianta 2018/2019, cu modificările din 2023), cod unic care se aplică pe întregul teritoriu al țării. Procedurile de răspundere disciplinară care se desfășoară de către Comisia de Deontologie și Disciplină a Colegiului Psihologilor din România utilizează prevederile acestui din urmă document.

Prezentul Cod etic conține o introducere, cinci principii generale și zece standarde etice specifice.

Principiile Generale constituie scopuri aspiraționale care au menirea de a inspira și ghida psihoterapeuții sistemici membri ai APQ către idealurile practicii profesionale (nu se constituie într-o bază pentru recurgerea la sancțiuni disciplinare).

Standardele etice constituie reguli de conduită obligatorii pentru psihoterapeuții sistemici membri ai APQ (se constituie într-o bază pentru recurgerea la sancțiuni disciplinare).

Majoritatea standardelor etice se aplică pentru o largă varietate de roluri și activități profesionale nu numai pentru practica consilierii și psihoterapiei clienților/ pacienților.

Aplicarea standardelor etice se realizează în context, punând în lucru gândirea rațional-critică.

Standardele etice prezente în Codul etic nu sunt exhaustive. Faptul că un anumit comportament din sfera exercitării profesiei nu este stipulat în cadrul standardelor etice nu înseamnă că acesta nu are caracter etic sau neetic.

În condițiile în care se produce un conflict între standardele Codului etic și legislația țării, este indicat ca specialistul să realizeze toate eforturile rezonabil posibil în vederea dizolvării acestui conflict într-o manieră adecvată respectând întotdeauna Drepturile Fundamentale ale Omului.

1.2. Procesul de luare a unei decizii etice

În procesul de luare de decizii referitoare la comportamentul lor profesional psihoterapeuții sistemici membri ai APQ este necesar să ia în considerare Codul etic al APQ alături de: Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică din România în vigoare (CPR, în prezent varianta 2018/2019, cu modificările din 2023), legislația țării, propria conștiință (se recomandă atenție acordată propriilor valori și grijii față de neinterferarea acestora cu percepția psihoterapeutului și decizia justă a acestuia), respectiv părerile specialiștilor din domeniu exprimate în cadrul supervizării sau în cadrul consultărilor cu aceștia. De asemenea psihoterapeuții sistemici pot lua în considerare și alte coduri etice, ghiduri, linii directoare științific fundamentate, elaborate de către organizații profesionale, specialiști competenți, certificați și recunoscuți în domeniu, sau alte surse de încredere din literatura de specialitate, însă conținutul acestora nu surclasează standardele prezentului Cod etic.

Toate cele cinci principii etice și cele zece standarde etice se iau în considerare de către psihoterapeuții sistemici membri ai APQ în demersul luării unei decizii etice. Procesul trebuie să fie unul relativ rapid, conducând spre o soluție simplă într-o situație etic complexă. Demersul luării deciziei este simplu în circumstanțele în care normele sunt clare pentru situația dată și nu se produc contradicții între principii și standarde. În situațiile în care principiile etice se află în conflict, nu se poate acorda aceeași greutate fiecărui principiu în parte și totodată complexitatea dilemelor etice nu permite o ierarhizare fermă a principiilor. Acestea pot fi situații care nu se pot rezolva ușor și necesită timp pentru deliberare.

Pași fundamentali în luarea unei decizii etice:

1. Identificarea parametrilor situației care impune o decizie etic fundamentată
2. Identificarea aspectelor și practicilor relevante etic prin selectarea și accesarea surselor de informație adecvate etic (dacă e necesar inclusiv consultarea colegilor, a unui supervizor).
3. Evaluarea drepturilor, responsabilităților și stării de bine a părților implicate.
4. Elaborarea alternativelor posibile.
5. Analiza probabilității riscurilor și beneficiilor de scurtă durată, de lungă durată și a celor prezente pentru fiecare alternativă de acțiune asupra clientului (individului/ cuplului/ familiei), colegului, clienților colegului, persoanei în cauză aflate în formare sau supervizare, participanților la cercetare, asupra instituției în care aceștia sunt angajați sau la care sunt afiliați, asupra APQ, și asupra disciplinei, societății.
6. Alegerea celei mai bune direcții de acțiune după aplicarea conștientă a principiilor și standardelor Codului etic.
7. Verificarea faptului dacă raționamentul pe care se fundamentează decizia, este unul logic, lucid și consistent.
8. Documentarea procesului de luare a deciziei.
9. Transpunerea celei mai bune direcții de acțiune în fapt.
10. Evaluarea rezultatelor acțiunii alese (a consecințelor benefice și nebenefice asupra clientului/ pacientului etc. și a tuturor părților implicate).
11. Asumarea responsabilității pentru consecințele acțiunii și monitorizarea acestora.
12. Manifestarea autentică a părerii de rău pentru consecințele negative, respectiv corectarea, remediarea acestora ori de câte ori este posibil și menținerea angajării în procesul de luare a deciziei în condițiile în care situația etică nu a fost soluționată. Reangajarea în procesul de luare a deciziei.
13. Tragerea unor învățăminte pentru propria persoană, pentru ceilalți, pentru societate în urma parcurgerii procesului.

Psihoterapeuții sistemici membri ai APQ sunt încurajați, li se recomandă ca în situațiile în care se află într-un proces de deliberare, consumator de timp, sau se află în impas să se consulte cu colegii lor sau cu persoane avizate (formatori-supervizori, Comisia Etică a APQ), pentru obiectivitate și clarificare în procesul de luare a deciziei. Deși

decizia direcției de acțiune aparține psihoterapeutului sistemic, căutarea și apelarea la astfel de consultări reflectă maturitate profesională și o abordare etică a procesului de luare a deciziei.

1.3. Definirea unor termeni

APQ (Asociația Psi-Quest) este persoană juridică română, nonguvernamentală, apolitică, fără scop lucrativ, independentă de instituțiile publice, de stat sau private, înființată în temeiul O.G. nr. 26/2000, modificată prin L. nr. 246/2005 și are personalitate juridică.

Are sediul în Cluj-Napoca, str. Câmpeni, Nr. 3/A, Bl. B, Ap. 3.

Asociația este organizată și funcționează pe baza Actului Constitutiv și a Statutului Asociației modificat în data de 08.03.2022 și în data de 27.05.2022, respectiv pe baza regulamentelor interne de organizare și de funcționare ale: Consiliului Director, Comisiei Profesionale, Comisiei Etice.

APQ a dobândit acreditarea de către Comitetul Director al Colegiului Psihologilor din România (CPR), pe baza avizului profesional nr. 46 din 15.04.2022, ca asociație furnizoare de formare profesională de lungă durată în domeniul psihoterapiei, fiind înregistrată în Registrul furnizorilor de formare cu codul RF-II-CJ-254, iar pe baza avizului nr. 63 din 15.04.2022 a dobândit acreditare pentru a desfășura formare profesională de lungă durată în modalitatea "Psihoterapie sistemică individuală, de cuplu și de familie".

Client/ pacient/ beneficiar – în acest context constituie orice persoană/ sistem cu care psihoterapeutul sistemic se angajează în contact profesional: individ adult, copil sau adolescent, cuplu, familie, grupuri de cupluri sau familii care solicită consiliere/psihoterapie (atât persoane cu care specialistul vine în contact direct – **clienți direcți** – cât și persoanele pe care actul psihoterapeutic le influențează deși nu sunt participanți direct la intervenția propriu-zisă – **clienți indirecți**); persoane aflate în procesul de educație și formare, supervizare; subiecții participanți la cercetare științifică; colegi de breaslă, organizații, agenții cu care psihoterapeutul sistemic se angajează în roluri profesionale.

Clienții, participanții la cercetări, studenții și orice alte persoane cu care psihoterapeutul sistemic vine în contact în timpul activității sale profesionale sunt **independenți** dacă în mod independent au stabilit un contract ori și-au dat consimțământul informat. Persoanele sunt **parțial dependente** dacă decizia încheierii contractului sau a acordării consimțământului informat este împărțită între două sau mai multe părți (de exemplu, părinți și conducerea școlii, angajați și conducerea instituției, adult și familia sa). Persoanele sunt considerate **complet dependente** dacă acestea nu pot sau pot în foarte mică măsură să aleagă între a primi sau nu un serviciu ori să participe la o activitate (de exemplu, clienții care au fost involuntar expuși unor intervenții psihoterapeutice, copiii foarte mici implicați în proiecte de cercetare).

Datele cu caracter personal sunt definite conform legislației în vigoare privind protecția acestora, ca: orice informații privind o persoană fizică identificată sau identificabilă („persoana vizată”). O persoană fizică identificabilă este o persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în special prin referire la un element de identificare, cum ar fi un nume, un număr de identificare, date de localizare, un identificator online, sau la unul sau mai multe elemente specifice, proprii identității sale fizice, fiziologice, genetice, psihice, economice, culturale sau sociale (de tipul vârstă, gen, nivel de educație etc.), precum și informații cu caracter sensibil precum apartenența religioasă, sindicală, etnică, opiniile politice, date biometrice, date privind starea de sănătate fizică sau mentală.

Psihoterapia sistemică individuală, de cuplu și de familie – constituie o formă de psihoterapie specifică pe metodă, cu o largă sferă de indicație, la baza căreia se află ideea potrivit căreia simptomele, disfuncțiile, problemele de etiologii diverse și complexe apar și se mențin în contextul relațiilor interpersonale și pot fi înțelese în contextul proceselor sistemică, interactive, recursive. În centrul focalizării terapiilor sistemică se află modelele/ tiparele de interacțiune și semnificația acordată acestora. Dat fiind acest fapt, clienții psihoterapiei sistemică pot fi: indivizi, cupluri, familii, grupuri de cupluri/familii și alți membri semnificativi din sfera rețelelor interpersonale ale clienților care solicită sprijin de specialitate.

Psihoterapeut sistemic (individual, de cuplu și de familie) – se referă la psihologi și orice alți specialiști care au finalizat un program acreditat de formare profesională de lungă durată în psihoterapie sistemică și ale căror

competențe sunt recunoscute printr-un atestat de liberă practică emis de Colegiul Psihologilor din România conform Legii nr. 213/ 2004 cu modificările ulterioare.

Termenii de: psihoterapeut sistemic (individual, de cuplu și de familie), specialist, psihoterapeut - în contextul prezentului material: (1) nu se referă doar la profesioniștii care practică psihoterapia sistemică în calitate de psihoterapeuți ci și la specialiștii care desfășoară alte activități profesionale de natură sistemică: evaluare, consultație, formare și supervizare, cercetare, publicații; (2) se referă și la membrii Asociației aflați în programe de formare profesională; (3) se referă exclusiv la membrii APQ.

Termenii de: rezonabil, adecvat, potențial, înțelept – sunt incluse în standardele prezentului Cod etic în condițiile în care:

- permit judecata profesionistă a specialistului
- elimină injustețea sau inegalitatea survenită în condițiile în care termenul nu ar fi utilizat
- asigură o aplicabilitate de-a lungul unei palete largi de activități ale specialistului
- protejează împotriva unui set rigid de reguli

A manipula – înseamnă a antrena, prin mijloace de influențare psihică, un individ, un grup uman, o comunitate sau o masă de oameni la acțiuni al căror scop aparține unei voințe străine de interesele lor; a exercita dominație psihologică asupra unui individ sau asupra unui grup (DEX online).

Discriminare nedreaptă - se referă la acțiuni care creează sau promovează prejucii pentru persoane sau grupuri datorită culturii, naționalității, etniei, apartenenței rasiale, limbii materne, vârstei, genului, statutului social, convingerilor și/ sau apartenenței religioase, convingerilor atee/ agnostice/ a-religioase, convingerilor/ opiniilor politice, dizabilităților, identității și orientării sexuale sau a altor caracteristici sau preferințe ale acestora. Termenul „nedreaptă” e folosit pentru a diferenția aceste acțiuni de cele care implică recunoașterea justificată și înțelegerea diferențelor necesară pentru a determina ce anume ar putea fi benefic sau dăunător acestor persoane sau grupuri.

Vulnerabil – se referă la *indivizi* sau *grupuri* a căror demnitate, stare de bine și interese majore au potențial mai ridicat de a fi lezate datorită unor factori precum: (a) caracteristici individuale sau de grup (ex., nivel al funcționării cognitive și emoționale, stare de sănătate fizică/ psihică, istoric de oprimare, stigmatizare etc.), (b) nivelul la care își pot da în mod voluntar consimțământul (de ex. amenințarea cu consecințe grave dacă nu consimt); (c) interesele individului sau ale grupului concurează cu interesele unor indivizi sau grupuri aflate pe o poziție superioară de putere (de ex. solicitant versus companie de asigurări, angajat versus angajator); (d) risc crescut de a fi lezat/ lezați (de ex. decizie care influențează cursul vieții în caz de evaluare inadecvată).

Rezonabil – semnifică o judecată care se potrivește judecății unor specialiști care desfășoară activități similare în circumstanțe similare având ca bază de pornire cunoștințele pe care ar fi de dorit să le posede specialiștii la respectivul moment în timp.

Metode pseudoștiințifice, metode neștiințifice – înseamnă credințe, practici care se pretind a fi științifice/ academice, dar în realitate nu au o asemenea fundamentare: nu aderă la vreo teorie, metodă științific validată (observație, experiment), le lipsește posibilitatea de a le fi testată veridicitatea și le lipsesc dovezile empirice (<http://www.psychologicaltreatments.org/>).

Situația de criză este acea situație/eveniment care produce efecte asupra individului/sistemului și care e percepută/experiențiată ca o dificultate intolerabilă care depășește resursele și abilitățile de coping ale celor implicați. Dacă aceștia nu ajung la o dezpovărare, criza are potențialul de a crea disfuncționalități afective, comportamentale, cognitive și relaționale severe până la punctul în care ajung să amenințe viața sau să le producă daune semnificative lor sau persoanelor din jurul lor (James & Gilliland, 2013).

1.4. Natura și obiectivele Codului etic

Scopul urmărit prin compilarea și adoptarea Codului etic și de conduită profesională al APQ este definirea principiilor generale și a standardelor de conduită profesională pentru psihoterapeuții sistemici individuali, de cuplu și de familie

membri ai Asociației, în vederea asigurării inspirării și ghidării acestora și informării și protejării membrilor publicului care apelează la serviciile acestora.

APQ face eforturi pentru îmbunătățirea standardelor practicii profesionale a psihoterapeuților sistemici prin promovarea abordării sistemice în: practica psihoterapeutică profesională, procesul de formare (de bază și continuă) și de supervizare a psihoterapeuților, respectiv în cercetare, publicații și alte tipuri de manifestări profesionale.

Aplicarea în practica profesională a Codului etic necesită un angajament personal și un efort depus pe durata întregii vieți profesionale referitor la acțiunea etică în calitate de psihoterapeut sistemic, formator-supervizor, cercetător, specialist aflat în formare, supervizat, coleg.

1.5. Aplicabilitatea Codului etic

Codul etic se aplică tuturor membrilor Asociației, indiferent de forma concretă a calității lor de membru sau de funcția deținută în cadrul Asociației.

Membrii APQ, prin înscrierea liber consimțită în Asociație (în calitate de profesionist cu grad principal, specialist, practicant autonom sau practicant în condiții de supervizare profesională, respectiv persoană aflată în procesul de educație și formare teoretico-metodologică, etc.) și menținerea statutului lor de membru, se angajează în mod automat la: (1) familiarizarea cu acest document; (2) respectarea principiilor și standardelor Codului etic și la supunerea față de procedurile disciplinare care sunt menite să protejeze conduita profesională adecvată (se pot aplica sancțiuni pentru noncompliance la standardele prezentului Cod etic); (3) evaluarea continuă a aspectelor etice ale practicilor profesionale; (4) semnalarea către formatorii-supervizori, Comisia Etică a Asociației a problemelor, dilemelor etice nou apărute; (5) semnalarea în condiții adecvate, spre forurile competente a comportamentelor neetice ale colegilor (pentru a nu se constitui complici la situația neetică creată). Membrii Asociației au obligația etică de a-și examina propriile motivații care stau la baza acestor sesizări și de a evita realizarea de plângeri malițioase, vexatoare la adresa colegilor; (6) acceptarea de feedback de la colegi pentru propriile abateri de la principiile și standardele etice și realizarea în plan concret a pașilor potriviți în vederea remedierii, soluționării situațiilor create; (7) cooperarea onestă cu Comisia Etică sau cu alte organe ale APQ.

Codul etic se aplică doar activităților profesionale ale psihoterapeuților sistemici de-a lungul unor variate contexte (personal, telefonic, poșta clasică, mediu electronic). Activitățile desfășurate din sfera pur personală a psihoterapeuților nu constituie obiectul Codului etic, cu excepția situațiilor în care comportamentul acestuia în viața sa privată aduce prejudicii profesiei, determină îndoieli referitoare la capacitățile sale de a-și asuma responsabilitățile profesionale, respectiv afectează încrederea populației în existența unei conștiințe etice a profesioniștilor în domeniul psihoterapiei.

Membrii Asociației sunt supuși procedurilor și sancțiunilor disciplinare ale Comisiei Etice a APQ (mustrare, avertisment, pierderea unor drepturi în Asociație, pierderea definitivă a calității de membru în Asociație cu notificarea altor foruri competente, respectiv a părților interesate etc.) în condițiile producerii de reclamații fondate, sesizări, autosesizări, respectiv abateri în flagrant față de comportamentul integru și profesionist stabilite în prezentul Cod etic, respectiv în alte documente ale Asociației (de exemplu, Regulamentul privind procesul de formare și de practică profesională în psihoterapia sistemică individuală, de cuplu și familie). Procedura de realizare a reclamațiilor, de investigare și de rezolvare a plângerilor care implică probleme etice este descrisă în Codul de procedură etică a APQ. Scopul primar al Codului etic este de a stimula gândirea și judecata etică, nu de a pedepsi.

Se consideră că violează prevederile prezentului Cod etic și este pasibil de sancțiuni mergând până la excludere acel membru al Asociației care: (1) este condamnat pentru un delict penal; (2) își atribuie competențe, calificări sau funcții pe care nu le posedă; (3) recurge la plagiat sau alte forme de furt, fraudă, înșelăciune; (4) este sancționat sau exclus din alte asociații profesionale pentru motive disciplinare; (5) este sancționat prin suspendarea dreptului la practică sau a certificatului de psihoterapeut de către instanțele abilitate pentru acordarea sau retragerea acestora; (6) devine incapabil să practice psihoterapia datorită abuzului de substanțe sau a stării de sănătate (fizică sau

mentală); (7) refuză să coopereze cu Asociația în cazul în care se înregistrează o plângere la adresa sa sau se constată că se abate de la normele etice ale Asociației sau de la dispozițiile legale în vigoare.

II. PRINCIPII GENERALE

Psihoterapeuții sistemici se vor strădui activ pentru înțelegerea profundă, înlăturarea suferinței, promovarea securității, a sănătății și a stării de bine a: clienților/ pacienților (indivizi, cupluri, familii etc.), a persoanelor aflate în programele de educație și formare, supervizare, subiecților participanți la cercetare.

2.1. Principiul respectului față de drepturile omului și de demnitatea umană

Psihoterapeuții sistemici au obligația să respecte cu sensibilitate drepturile, demnitatea și valoarea omului, dreptul oricărui client la intimitate, confidențialitate și auto-determinare.

Psihoterapeuții sistemici vor respecta și vor ține cont de cunoștințele, experiența, expertiza clienților/ pacienților etc., a tuturor părților implicate.

Psihoterapeuții sistemici au obligația să respecte dreptul clientului/ pacientului de a lua decizii, facilitează înțelegerea de către aceștia a responsabilității proprii în luarea deciziilor și a consecințelor probabile ale deciziilor lor. În nicio situație psihoterapeuții nu vor manipula clienții în vederea luării unor decizii care slujesc interesele specialistului în detrimentul intereselor clientului.

Psihoterapeuții sistemici vor manifesta disponibilitate pentru a explica clienților modul în care au ajuns la decizia etică în cauză.

Psihoterapeuții sistemici au obligația să protejeze drepturile, interesul major și starea de bine a persoanelor a căror auto-determinare este limitată, a persoanelor vulnerabile în general.

Psihoterapeuții sistemici vor fi în permanență conștienți de diferențele culturale, individuale și cele legate de rol, inclusiv cele fundamentate pe apartenența rasială, naționalitate, limbă maternă, vârstă, gen, statut social, convingere și/ sau apartenență religioasă, convingere atee/ agnostică/ a-religioasă, convingere/ opinie politică, dizabilitate, identitate și orientare sexuală. Specialiștii se vor strădui să elimine biasările care pot să apară în munca lor pe baza acestor factori și să-și respecte și trateze clienții într-o manieră cultural sensibilă, lipsită de prejudecăți.

Psihoterapeuții sistemici au obligația să manifeste respect și grijă față de mediul natural, acesta având un impact direct asupra supraviețuirii și stării de bine atât la nivel individual cât și la nivel colectiv al oamenilor.

2.2. Principiul beneficienței și nonmaleficienței

Psihoterapeuții sistemici au obligația de a depune efort pentru starea de bine a clienților, participanților la formare, terapeuților aflați în supervizare, participanților la cercetare, colegilor de profesie (persoane cu care se află în relații profesionale) și să se străduiască pentru a nu le produce acestora prejudicii, suferință (fizică și psihică) nenecesară.

Psihoterapeuții sistemici în eforturile lor de a nu face rău persoanelor cu care se află în relații profesionale vor ține cont de faptul că interesele fiecăreia dintre acestea pot fi diferite.

În cazul în care un anumit grad de suferință este previzibil și inevitabil, psihoterapeutul sistemic va informa în prealabil persoana în cauză și se va strădui să reducă, pe cât posibil, nivelul de suferință implicat.

Întrucât judecățile și acțiunile științifice, profesionale ale psihoterapeuților sistemici influențează viețile altor persoane, specialiștii trebuie să-și protejeze persoanele cu care se află în relații profesionale de efectul potențial nebenefic al unor factori din sfera personală, financiară, politică, religioasă, socială, organizațională a psihoterapeutului sistemic.

Psihoterapeuții sistemici vor face eforturi în vederea: (1) conștientizării influenței pe care propria stare de sănătate fizică și psihică o are asupra abilității lor de a fi utili persoanelor cu care se cu care se angajează în roluri profesionale; (2) luării unor decizii adecvate în acest sens când acestea sunt necesare sau dezirabile.

2.3. Principiul integrității

Psihoterapeuții sistemici vor promova acuratețea, onestitatea, corectitudinea și buna-credință în activitățile lor profesionale (știință, evaluare, practică psihoterapeutică, formare, supervizare, cercetare). În cadrul acestor activități nu vor fura, înșela, și nu se vor angaja în fraudă, eludări, subterfugii sau denaturări intenționate ale faptelor.

Psihoterapeuții sistemici vor depune eforturi continue de a menține un nivel ridicat al reflexivității, deschiderii și conștientizării limitelor lor personale și profesionale.

Psihoterapeuții sistemici vor onora promisiunile și angajamentele asumate prin orice tip de convenție și vor evita să își asume angajamente neclare sau neînțelepte. Dacă apar situații de forță majoră, aceștia vor informa și vor oferi explicații complete și sincere părților implicate.

Psihoterapeuții se vor strădui să comunice cât mai complet și obiectiv cu putință, distingând explicit între fapte, opinii, păreri, teorii de specialitate; ipoteze și concluzii fundamentate în fenomene nemijlocit observabile, deducții ancorate în observații și declarații ale persoanei cu care au o relație profesională, respectiv speculații atunci când își prezintă cunoștințele, descoperirile și perspectivele.

În cazurile în care lipsa de onestitate, înșelătoria sunt etic justificate în vederea maximizării beneficiului și minimalizării răului, psihoterapeuții sistemici au serioasa obligație de a cântări nevoia și consecințele posibile ale acestor acte respectiv au responsabilitatea să remedieze neîncrederea, prejudiciul care pot rezulta de pe urma respectivelor acte.

2.4. Principiul justeții

Psihoterapeuții sistemici au obligația de a respecta dreptul oricărui client, participant la formare, terapeut aflat în supervizare, participant la cercetare, coleg de profesie de a avea parte de tratament drept, just, acces la efectele benefice ale ramurilor aplicative ale psihologiei ca știință și o egală calitate a serviciilor oferite de specialiști în cadrul rolurilor lor profesionale.

Psihoterapeuții sistemici vor exercita judecăți rezonabile și vor veghea ca biasările potențiale, limitele lor de competență să nu producă efecte concretizate în tratamentul injust al clienților, al participanților la formare etc.

2.5. Principiul loialității și responsabilității profesionale și sociale

Psihoterapeuții sistemici se vor strădui să dezvolte relații de încredere cu clienții/ pacienții lor, cu persoanele care se angajează în programele lor de formare și supervizare etc., drept urmare au obligația de a-și cunoaște responsabilitățile profesionale și științifice.

Psihoterapeuții sistemici vor manifesta o maximă responsabilitate pentru starea de bine a oricărui individ, oricărei familii, grupuri, a comunității în relație cu care își exercită rolul. Această preocupare include atât sistemul client direct cât și cel indirect, prioritate având clienții direct implicați și persoanele vulnerabile.

Terapeuții își vor clarifica rolul și obligațiile pe care le au față de clienții lor și vor accepta responsabilitatea față de comportamentele lor profesionale.

Psihoterapeuții sistemici vor susține cu responsabilitate rolul psihoterapiei ca profesie în fața societății și vor promova și menține standarde înalte de calitate.

Psihoterapeuții sistemici au obligația să coopereze cu alți specialiști, organizații profesionale în condițiile în care interesul major al clientului necesită acest fapt, respectiv au obligația de a fi preocupați față de valorile și principiile etice ale specialiștilor spre care își îndrumă clienții/ pacienții.

Psihoterapeuții sistemici vor respecta dreptul persoanei de a sista, fără nici o justificare, participarea la serviciul furnizat, în calitate de client/ pacient, participant la programele de educație-formare și supervizare, sau la activități de cercetare științifică, în calitate de subiect.

Psihoterapeuții sistemici vor refuza să îndrume, să instruiască ori să furnizeze informații celor care, după judecata lor, vor putea utiliza greșit cunoștințele și deprinderile, voluntar sau involuntar, în dauna altor persoane.

Psihoterapeuții sistemici vor contribui la dezvoltarea psihoterapiei ca știință și a societății în general, prin cercetarea liberă și prin achiziția, transmiterea și exprimarea liberă a cunoștințelor și ideilor, excepție făcând activitățile ce intră în conflict cu obligațiile etice.

Psihoterapeuții sistemici membri ai APQ se vor strădui să reprezinte Asociația cu respect și să păzească imaginea acesteia în câmpul profesional, susținând viziunea, activitatea și programele acesteia.

Psihoterapeuții sistemici membri ai APQ vor sesiza Comisia Etică a Asociației în cazurile de abateri serioase de la normele de etică și deontologie profesională, respectiv în situațiile în care rezolvarea informală, amiabilă a situației nu a fost posibilă.

În sfera limitelor de competență profesională și în funcție de atestarea profesională dobândită, psihoterapeuții sistemici vor decide alegerea și aplicarea celor mai potrivite metode și tehnici de evaluare și intervenție, educație, supervizare, cercetare, publicare. Aceștia răspund personal de alegerile și consecințele directe ale acțiunilor lor.

Terapeuții se vor strădui să ofere (investească) o parte din timpul lor în activități profesionale care se soldează cu o redușă sau cu absența oricărei recompense material-financiare (pro bono), acționând astfel în folosul comunității.

III. STANDARDE ETICE

3.1. Soluționarea problemelor/ dilemelor etice

Considerații generale: Etica și valorile psihoterapeuților sistemici membri ai APQ se exprimă într-o mare măsură în relația pe care aceștia o au cu propria persoană și cu clienții/ pacienții, persoanele participante la formare, supervizare, cercetare, colegii etc. Pentru a-și păstra integritatea etică, psihoterapeuții sistemici pe de o parte se vor strădui să fie în permanență conștienți de propriile valori și impactul acestora asupra calității actelor profesionale, pe de altă parte vor manifesta disponibilitate pentru a fi deschiși spre alte tipuri de credințe și valori care, deși diferite, nu violează Drepturile Omului și demnitatea umană. Totodată psihoterapeuții sistemici vor căuta să evite conflictele de interes care ar putea să le compromită activitățile profesionale.

3.1.1. Integritatea în relațiile interumane

Psihoterapeuții sistemici vor aspira spre cea mai înaltă ținută de integritate în toate situațiile profesionale. Își vor asuma responsabilitatea pentru consecințele acțiunilor lor, se vor strădui să dea dovadă de imparțialitate în toate strădaniile lor profesionale și vor căuta să comunice pe baza principiului adevărului, al justeței și al acurateței.

Pornind de la recunoașterea de către psihoterapeuții sistemici a diferenței de putere care există între psihoterapeut și client/ pacient, persoană aflată în procesul de educație-formare, supervizare, participant la cercetare, coleg care solicită consult etc. specialistul se va abține de la orice formă de utilizare inadecvată a excedentului de autoritate și de putere de care dispune.

Psihoterapeuții sistemici se vor abține de a realiza activități dezonorante, îndoielnice care ar putea să pună sub semnul întrebării probitatea morală a specialistului în cauză și care ar putea să aibă un impact negativ asupra Asociației și a breslei.

3.1.2. Utilizarea inadecvată a muncii psihoterapeuților sistemici

Psihoterapeuții sistemici vor refuza să consilieze, să educe ori să furnizeze informații oricărei persoane care, după judecata lor, este susceptibilă de a utiliza cunoștințele și îndemânarea dobândite pentru a încălca drepturile fundamentale ale omului.

În condițiile în care psihoterapeuții sistemici iau la cunoștință faptul că munca lor este inadecvat utilizată vor lua măsuri pentru a reduce aceste practici și pentru a remedia prejudiciile derivate.

3.1.3. Apariția de conflicte între standardele Codului etic și legislația națională sau locală, respectiv alte norme, regulamente aflate în vigoare

Legislația țării precede ca și greutate în cadrul sistemului legislativ Codul etic. Totuși, standardele Codului etic reprezintă cele mai înalte standarde de conduită etică și frecvent sunt superioare normelor de comportament stipulate în legislație. Când legislația și codul intră în conflict rămâne la latitudinea conștiinței psihoterapeutului luarea deciziei de a fi compliant față de oricare dintre cele două în detrimentul celeilalte. În asemenea situații se recomandă cunoașterea de către psihoterapeut a riscurilor la care se expune, recurgerea la consult de specialitate (juridic sau de altă natură) și luarea în calcul a tuturor consecințelor predictibile ale deciziei sale.

În cazul în care apar conflicte între standardele stipulate în Codul etic și Legislația în vigoare sau alte norme, regulamente, psihoterapeuții sistemici explicitează natura acestui conflict, își asumă deschis angajamentul față de Codul etic și realizează pași în plan concret în vederea soluționării rezonabile a conflictului în manieră consistentă cu principiile și standardele Codului etic. În nici un fel de circumstanțe principiile și standardele Codului etic nu pot fi utilizate pentru justificarea unor acte care violează Drepturile Omului.

3.1.4. Apariția de conflicte între standardele Codului etic și reglementările organizației la care lucrează sau căruia îi sunt afiliați psihoterapeuții sistemici

În cazul în care apar conflicte între standardele stipulate în Codul etic și reglementările organizației la care lucrează sau căruia îi sunt afiliați psihoterapeuții sistemici, aceștia explicitează natura acestui conflict, își asumă deschis angajamentul față de Codul etic și realizează pași în plan concret în vederea soluționării rezonabile a conflictului în manieră consistentă cu principiile și standardele Codului etic. În nici un fel de circumstanțe principiile și standardele Codului etic nu pot fi utilizate pentru justificarea unor acte care violează Drepturile Omului.

3.1.5. Soluționarea pe cale informală a abaterilor de la Codul etic

Când psihoterapeuții sistemici cred că a avut loc o abatere de la standardele Codului etic, întâi încearcă pe cale informală soluționarea problemei etice, prin supunerea atenției acesteia colegului/ colegei în cauză. Acest procedeu este indicat ori de câte ori pare adecvat și nu contravine dreptului la confidențialitate (a se vedea standardele: 3.1.3. *Apariția de conflicte între standardele Codului etic și Legislația națională sau locală, respectiv alte norme, regulamente aflate în vigoare și 3.1.4. Apariția de conflicte între standardele Codului etic și reglementările organizației la care lucrează sau căruia îi sunt afiliați psihoterapeuții sistemici*)

3.1.6. Raportarea abaterilor de la standardele Codului etic

În condițiile în care abaterea de la Codul etic a condus sau potențial conduce la prejudicierea clienților (persoane fizice sau organizații) și soluționarea acestora nu s-a putut realiza sau excede posibilitatea soluționării pe cale amiabilă, specialiștii raportează organelor competente abaterea (Comisiei Etice a APQ, Comisiei de deontologie și disciplină a Colegiului Psihologilor din România, Comisiei pentru etică a Federației Române de Psihoterapie). Acest standard nu se aplică în condițiile în care ar viola principiul confidențialității. (A se vedea Codul de procedură etică al APQ pentru modalitatea de raportare a unei reclamații pentru comportament neetic în cadrul Asociației.)

3.1.7. Cooperarea cu Comisiile Etice

Specialiștii cooperează cu Comisiile Etice (ale organizației de care aparțin: APQ; CPR etc.). Refuzul de a colabora, nejustificat din punct de vedere etic, constituie în sine o abatere etică.

3.1.8. Reținerea de la reclamații, plângeri nefondate acest

Psihoterapeuții sistemici se vor ține departe de recurgerea respectiv încurajarea recurgerii la reclamații nefondate, care nu țin cont în mod intenționat de fapte obiective și care au efect denigrator și aduc prejudicii de imagine persoanei în cauză.

3.2. Competențe

Considerații generale: APQ protejează atât interesele tuturor membrilor ei, cât și ale persoanelor care beneficiază de serviciile pe care aceștia le oferă, prin stabilirea și menținerea celor mai elevate standarde de competență și integritate profesională, aflate într-o continuă evoluție și adaptare, pentru psihoterapeuții sistemici care au calitatea de membru. Psihoterapeuții sistemici se vor abține de la practici neștiințifice și de la utilizarea metodelor pseudoștiințifice sub cupola metodei psihoterapiei sistemice, respectiv de la realizarea anunțului acestor activități în calitatea lor de psihoterapeut.

3.2.1. Prezentarea onestă a competenței

Psihoterapeuții sistemici își vor declara onest competențele dobândite, certificate și atestate, respectiv titlurile profesionale. Nu vor prezenta în manieră falsă limitele competenței lor și nu vor prezenta pregătirea sau formarea lor într-un mod care să le favorizeze nemeritat poziția sau imaginea publică, indiferent de tipul de activitate profesională desfășurată.

3.2.2. Cunoașterea și asumarea propriilor limite de competență

Psihoterapeuții sistemici au obligația să-și cunoască foarte bine limitele de competență, atât în ceea ce privește exercitarea rolului de psihoterapeut, cât și a celor de formator-supervizor, cercetător. Aceștia pot îndeplini susmenționatele roluri profesionale în condițiile respectării limitelor lor de competență fundamentate pe educație, formare, experiență clinică/ practică supervizată, consultare, studiu individual, experiență profesională și nivel de calificare certificat, atestat, în concordanță cu standardele de formare ale APQ, la care s-au afiliat, și a curriculumului de formare acreditat.

Psihoterapeuții sistemici pe toată durata exercitării profesiei, sunt datori să acționeze, în limitele competențelor legal dobândite, în conformitate cu standardele Codului etic.

Psihoterapeuții sistemici se vor angaja numai în acele activități profesionale, metode, pentru care au cunoștințele, aptitudinile, atitudinile, experiența și atestarea necesare.

Psihoterapeuții sistemici se vor strădui în direcția conștientizării și monitorizării impactului pe care rasa, naționalitatea, vârsta, genul, clasa socială, statutul marital, statutul social, educația, religia, abilitățile fizice și intelectuale, orientarea sexuală, propriile credințe și valori în general, preferințele și caracteristicile personale etc. le pot avea asupra calității actului profesional desfășurat cu clienții/ pacienții, participanții la formare, supervizare, cercetare etc.

Specialiștii se vor strădui în mod activ și continuu pentru a fi în contact cu cele mai recente descoperiri din sfera cercetării, practicii psihoterapiei sistemice, se vor angaja în activități de educație-formare continuă pentru menținerea, lărgirea și rafinarea competențelor proprii.

Psihoterapeuții sistemici vor depune un efort activ și continuu pentru lărgirea cunoștințelor și experiențelor lor în sfera particularităților culturale, etnice.

3.2.3. Consultarea în caz de limită a competenței

În exercitarea profesiei, atunci când psihoterapeuții constată că ajung într-un impas profesional sau sunt în postura de a-și depăși limitele de competență, au obligația de a se angaja în supervizare sau de a se consulta cu alți specialiști care prezintă competențe în domeniu.

3.2.4. Servicii desfășurate în afara limitelor de competență

Psihoterapeuții când urmează să desfășoare servicii care se află dincolo de aria lor de competență au obligația să recurgă la formare profesională continuă, supervizare, consultare cu un specialist în domeniu, căutând să obțină cât mai rapid competența necesară și numai apoi se vor angaja în desfășurarea activităților vizate.

În cazul în care solicită sprijin de specialitate categorii de clienți pentru munca cu care specialiștii nu au competențe, nu au parcurs formarea necesară, aceștia au obligația de a recomanda celor în cauză un alt coleg care deține respectivele competențe iar în cazul în care pe suprafața unui teritoriu geografic rezonabil nu există/ nu este accesibil un alt specialist cu competență certificată și recunoscută, psihoterapeuții sistemici se pot angaja în asigurarea respectivelor servicii - pentru ca sprijinul să nu fie negat clientului - în condițiile în care prezintă abilități, competențe învecinate și fac eforturi rezonabile de a accede la formare continuă, supervizare, consultare cu un specialist. Psihoterapeuții vor depune toate eforturile necesare pentru obținerea unui standard minimal de competență având permanent grijă să protejeze clienții, studenții, supervizații, participanții și pe toți cei implicați pentru a nu produce acestora daune. Intervenția va înceta odată cu găsirea posibilității de a transfera clientul la un psihoterapeut sistemic cu competență certificată și recunoscută în domeniu.

3.2.5. Asigurarea de servicii în regim de urgență

În condițiile în care în regim de urgență psihoterapeutul sistemic acordă sprijin de specialitate în absența posibilității accesului clienților la un specialist care deține competențe și calificare certificată, atestată în domeniu, poate să își ofere serviciile pentru ca să nu fie negată posibilitatea clientului de a obține sprijin.

Psihoterapeuții vor depune toate eforturile necesare pentru obținerea unui standard minimal de competență, având permanent grijă să protejeze clienții, studenții, supervizații, participanții și pe toți cei implicați pentru a nu produce acestora daune. Intervenția va înceta odată cu încetarea crizei, respectiv odată cu găsirea posibilității de a transfera clientul la un psihoterapeut sistemic cu competență certificată și recunoscută în domeniu.

3.2.6. Menținerea competenței

Psihoterapeuții sistemici au obligația să depună un efort permanent în vederea menținerii și dezvoltării competențelor lor prin informare continuă (studiu), programe de formare profesională de specialitate, supervizare, consultări cu ceilalți specialiști din domeniu, cercetare.

3.2.7. Judecata științifică, profesională

Judecata și acțiunile psihoterapeuților sistemici trebuie să prezinte fundamentare în cunoștințe de natură științifică și profesională din domeniul lor de specialitate și domeniile conexe. Specialiștii au obligația de a fi conștienți de limitele procedurilor folosite, indiferent de tipul lor de activitate. Vor avea grijă ca furnizarea serviciilor, cercetarea științifică, prezentarea rezultatelor concluziilor să fie făcută cu maximă obiectivitate, evitând orice tendință de prezentare parțială sau cu tentă subiectivă (a se vedea standardele: 3.2.2. *Cunoașterea și asumarea propriilor limite de competență*; și 3.10.1. *Consimțământul informat pentru psihoterapie, confidențialitate și intimitate*).

Psihoterapeuții sistemici se vor abține cu strictețe de la utilizarea practicilor pseudoștiințifice sub cupola explicită sau implicită a practicării metodei psihoterapiei științifice, respectiv alăturarea practicării acestora a calității lor de psihoterapeut. Aceștia vor avea grijă să utilizeze în practica lor profesională sau științifică metode, tehnici, abordări, instrumente care au o fundamentare științifică recunoscută de comunitatea profesională. De asemenea, se vor abține de la a utiliza în practica lor profesională metode, tehnici, instrumente sau abordări dovedite ca neavând suport științific.

3.2.8. Delegarea unor sarcini profesionale

Psihoterapeuții sistemici care deleagă activități profesionale spre angajați, psihoterapeuți practicanți în regim de supervizare, cercetători, colegi etc. vor lua măsuri de precauțiune rezonabile pentru a evita plasarea persoanei delegate în situația de a avea roluri multiple față de beneficiarul/recipientul activității delegate care ar putea conduce la creșterea riscului de exploatare sau la afectarea judecății profesionale. Vor delega către și vor autoriza realizarea de activități doar de către acele persoane care prezintă competențele necesare realizării acestora, indiferent de nivelul de atestare pe care aceștia l-au dobândit. Specialiștii care deleagă activități au obligația de a urmări realizarea acestor sarcini în manieră competentă de către persoana care a fost împuternicită.

3.2.9. Afectarea exercitării competențelor din motive personale

Psihoterapeuții sistemici se vor abține de la inițierea unor activități profesionale în condițiile în care prevăd sau ar putea să prevadă faptul că există o probabilitate semnificativă ca probleme personale să interfereze cu realizarea sarcinilor lor de muncă în manieră competentă.

Atunci când psihoterapeuții sistemici realizează că din motive de sănătate (fizică și/ sau psihică) ori din cauza unor probleme personale nu mai pot să asigure în condiții de competență desfășurarea unei anumite activități profesionale sau a mai multora, aceștia vor cere sprijin și asistență profesională de la supervisor pentru inclusiv a decide dacă trebuie să-și limiteze, suspende sau să încheie respectiva activitate profesională (a se vedea standardul 3.10.12. *Încheierea procesului terapeutic*).

3.3. Relații interumane

Considerații generale: Psihoterapeuții sistemici vor face eforturi în cadrul activităților lor profesionale pentru a înlătura suferința și a promova starea de bine a clienților/ pacienților și a colegilor lor. În acest scop vor căuta să își utilizeze abilitățile și competențele în beneficiul clienților, fără a le aduce acestora prejudicii. De asemenea, activitatea

lor profesională, în fiecare moment al acesteia, trebuie să se fundamenteze pe recunoașterea valorii și demnității fiecărei ființe umane. Membrii Asociației vor respecta competența, pregătirea, drepturile și responsabilitățile colegilor psihoterapeuți, vor respecta principiul solidarității și vor participa la acțiuni care contribuie la avansarea în direcția atingerii obiectivelor profesiei.

3.3.1. Respect, preocupare și evitarea/ minimalizarea daunelor

Activitatea psihoterapeuților sistemici nu trebuie să prejudicieze dreptul la demnitate umană și nici dreptul persoanei la propria imagine.

În relațiile lor profesionale, psihoterapeuții vor manifesta: (1) respect față de valoarea și demnitatea umană în general și față de unicitatea individului; (2) respect față de protecția propriei demnități de către client/ pacient, participant la procesul de educație-formare, supervizare, cercetare etc.; (3) preocupare față de clienții, participanții la programele de formare, psihoterapeuții cu drept de practică sub supervizare, participanții la cercetare, sau angajați, căutând să nu producă acestora daune sau suferință, iar dacă acestea sunt inevitabile le vor minimiza pe cât posibil.

Psihoterapeuții sistemici vor demonstra respect față de diversitatea și unicitatea persoanelor cu care se angajează în activități profesionale, față de credințele și obiceiurile acestora, atâta timp cât ele nu produc prejudicii grave integrității fizice și psihice proprii sau ale altor persoanelor și nu contravin Drepturilor Omului.

3.3.2. Neangajarea în discriminarea nedreaptă

În cadrul desfășurării activităților profesionale, psihoterapeuții sistemici vor prezenta respect față de diversitate, interculturalitate, realități multiple/ divergente și dialog. Specialiștii nu se vor angaja în, nu vor îngădui, nu vor instiga, nu vor colabora la, nu vor consimți la și nu vor facilita discriminarea injustă în funcție de apartenența rasială, naționalitate, limbă maternă, vârstă, gen, statut social, convingere și/ sau apartenență religioasă, convingere atee/ agnostică/ a-religioasă, convingere/ opinie politică, dizabilitate, identitate și orientare sexuală și nu vor recurge la limbaj condescendent și denigrator.

În condițiile în care valorile psihoterapeutului sistemic intră în contradicție cu valorile clientului și psihoterapeutul constată că această contradicție pune în pericol exercitarea eficientă a competențelor sale, va recurge la supervizare și/ sau la consultarea cu un alt specialist, iar în situația în care aceasta se dovedește a fi insurmontabilă, comunică clientului/ pacientului diferența în materie de valori și oferă opțiunea de a recomanda un alt terapeut.

3.3.3. Neangajarea în hărțuire sexuală

Psihoterapeuții nu se angajează sub nici o formă în activități de hărțuire sexuală - solicitări, avansuri fizice, verbale sau nonverbale de sorginte sexuală de natură: nedorită, ofensatoare, generatoare de ostilitate, abuzivă de care specialistul este conștient sau asupra căreia persoana în cauză i-a și atras atenția. Hărțuirea se poate constitui într-un eveniment unic și intens pentru o persoană rezonabilă, sau în evenimente repetate.

3.3.4. Neangajarea în alte tipuri de hărțuire

Psihoterapeuții nu se angajează sub nici o formă în activități de hărțuire, care prezintă legătură cu: apartenența rasială, naționalitate, limba maternă, vârsta, genul, statutul social, convingerea și/ sau apartenență religioasă, convingerea atee/ agnostică/ a-religioasă, convingerea/ opinia politică, dizabilitatea, identitatea și orientarea sexuală a celor cu care specialistul are angajamente de natură profesională.

3.3.5. Neangajarea în nicio formă de abuz

Psihoterapeuții sistemici nu se vor angaja în comportamente de abuz fizic și/ sau psihic (sexual, emoțional, spiritual, verbal, nonverbal) față de persoanele cu care vin în contact.

3.3.6. Relațiile multiple

Sunt definite relații multiple acele relații în care psihoterapeutul: (1) este angajat într-un rol profesionist cu o persoană cu care în același timp este și într-un alt rol; (2) este în relație cu o persoană care este o cunoștință, respectiv rudă apropiată (de sânge sau prin alianță) a persoanei cu care terapeutul s-a angajat în relație profesională; (3) promite ca în viitorul apropiat să intre într-o relație cu clientul sau cu persoana apropiată clientului.

Psihoterapeuții sistemici vor face eforturi să evite intrarea în relații multiple cu clienții/ pacienții, participanții la supervizare/formare sau participanții la cercetare în situațiile în care aceste relații, pe baza unei predicții rezonabile, ar putea conduce la afectarea exercitării competente și eficiente a rolului profesional sau la creșterea riscului de exploatare sau de producere de daune față de aceștia din urmă.

Relațiile multiple care pe baza unei predicții rezonabile nu produc prejudiciile mai sus menționate nu sunt considerate neetice. Psihoterapeutul care se regăsește în situația de a avea relații multiple cu o persoană față de care are un rol profesional va monitoriza în permanență aspectele care ar putea fi afectate de acest tip de relații și riscul de exploatare și își va lua precauțiile necesare pentru a evita eventualele prejudicii.

În condițiile în care psihoterapeuții descoperă pe parcursul exercitării rolului lor profesional că în absența unor factori previzibili au survenit relații multiple care aduc prejudicii, dăunează interesului major al clientului/ pacientului, aceștia trebuie să recurgă la un efort plin de respect în vederea rezolvării situației în interesul persoanei afectate și în acord cu standardele Codului etic.

În cazurile în care psihoterapeuții sunt obligați prin lege, politici instituționale sau de circumstanțe extraordinare să se angajeze în relații multiple problematice, au obligația ca imediat, și ori de câte ori e necesar pe parcurs, să-și informeze clienții, să clarifice așteptările legate de rol și limitele confidențialității (a se vedea standardele: 3.3.1. *Respect, preocupare și evitarea/ minimalizarea daunelor*; 3.3.7. *Evitarea conflictelor de interes*)

3.3.7. Evitarea conflictelor de interes

Psihoterapeuții sistemici se vor abține să-și asume roluri profesionale ori de câte ori din motive de ordin personal, științific, legal, profesional, financiar: (1) poate fi afectată judecata profesională, competența sau eficiența activităților lor profesionale; (2) există riscul exploatarei sau producerii unor daune clienților/ pacienților, subiecților participanți la cercetare.

3.3.8. Solicitarea de servicii din partea unor terți. Servicii desfășurate pentru beneficiari prin organizații

În situații în care psihoterapeuții sistemici se angajează să ofere servicii în beneficiul unor clienți sau entități la solicitarea unor terți, sau în beneficiul terților, înainte de obținerea consimțământului din partea persoanelor direct afectate vor clarifica și pentru aceștia: natura și obiectivele serviciilor profesionale solicitate de terți, cine anume este clientul, natura relațiilor pe care specialistul le va avea cu fiecare dintre părțile implicate, cine anume va avea acces la informații și cum vor fi acestea utilizate, stocate, protejate, limitele confidențialității, aranjamentele financiare, fie că realizează evaluare și intervenție sau conduc cercetări cu indivizi, familii, grupuri ori comunități. A treia parte poate fi școala, instanța judecătorească, diverse agenții guvernamentale, agenții nonguvernamentale, companii de asigurări, poliția ori anumite instituții de finanțare etc.

3.3.9. Evitarea relațiilor exploitative

Psihoterapeuții sistemici sub nicio formă nu vor exploata și nu vor profita de persoanele față de care, prin profesie sau poziție, manifestă un ascendent de autoritate (clienți, participanți la formare, supervizare, cercetare; angajați etc.).

Întrucât inegalitatea de putere din aceste situații, care poate determina conflict de interese și are potențialul de a conduce la relații exploitative, persistă și după încheierea formală a relației profesionale, psihoterapeuții sistemici au obligația de a face eforturi în continuare pentru a evita sau a minimaliza aceste riscuri în raport cu persoanele în cauză.

3.3.10. Relaționare cu colegii de breaslă și comunitatea profesională

Psihoterapeuții sistemici vor manifesta față de colegii lor de profesie onestitate, corectitudine, loialitate și solidaritate, conduitele lor fiind în acord cu standardele profesionale. Vor respecta drepturile și responsabilitățile profesionale ale colegilor și vor participa la activități care slujesc scopurile profesiei, vor căuta să sprijine pe cât posibil eforturile profesionale ale colegilor, în limita timpului disponibil.

Psihoterapeuții sistemici vor respecta competența, pregătirea, drepturile și responsabilitățile colegilor psihoterapeuți înțelegând că numai prin solidaritatea de breaslă se poate asigura credibilitatea și respectabilitatea profesiei atât pentru clienți cât și pentru specialiștii din alte domenii și pentru publicul larg.

Psihoterapeuții sistemici se vor abține de la orice formă de comentarii depreciatoare și necolegiale la adresa unor colegi psihoterapeuți din Asociație sau din orice alt cadru.

Psihoterapeuții sistemici recunosc că practica psihoterapeutică are la bază mai multe școli și metode psihoterapeutice științific și empiric fundamentate. Ca urmare a acestei recunoașteri, adoptă o atitudine de deschidere, de dezbateră constructivă, de schimb constructiv și critic de opinii și experiențe cu alte școli și orientări în spiritul respectului reciproc al concepțiilor teoretice, competențelor și reprezentanților acestora. Comportamentul lor va fi caracterizat prin loialitate profesională, toleranță și conlucrare, înțelegând că reprezintă împreună comunitatea și profesia psihoterapeuților.

Psihoterapeuții sistemici nu vor practica concurența neloială, așa cum este aceasta reglementată de normele legale în vigoare. De asemenea, următoarele practici sunt interzise și se consideră neetice în exercitarea profesiei: tentativa sau acțiunea de atragere sau deturnare de clienți, prin denigrarea sau discreditarea altui coleg, practicarea unor onorarii subevaluate în mod intenționat, având cunoștință de oferta anterioară a altui psiholog, folosirea unei funcții publice pe care psihoterapeutul sistemic o deține, în scopul atragerii de clienți în interes propriu pentru servicii care intră în obligațiile lui profesionale, furnizarea de date nereale privind competența și/ sau atestarea profesională în scopul de a induce în eroare.

Specialiștii își vor încuraja colegii care se confruntă cu grave probleme de sănătate fizică și/ sau psihică care evoluează cu o serioasă atingere a competențelor lor profesionale, să apeleze la supervizare, intervizare sau să-și suspende, încheie activitatea profesională. În condițiile în care colegul/ colega nu recunoaște existența problemei, psihoterapeutul sistemic va informa forurile competente ale APQ, în vederea asigurării protecției publicului.

Psihoterapeuții sistemici sunt interesați în elaborarea cadrului legislativ în ceea ce privește psihoterapia, în mod particular a practicii psihoterapiei sistemice individuale, de cuplu și familie. Își asumă un rol activ în informarea opiniei publice privind specificul, realizările, posibilitățile de aplicare a acestui tip de psihoterapie specifică pe metodă.

Psihoterapeuții sistemici vor căuta să își aducă contribuția la elaborarea unei legislații adecvate pentru reglementarea activității psihoterapeutice și promovarea intereselor profesionale, sprijinind orice demers întreprins în acest sens de colegi, asociații profesionale sau de către legislativ.

Psihoterapeuții sistemici vor căuta să își aducă contribuția la dezvoltarea unor legi și norme de interes public din sfera practicii psihoterapiei sistemice individuale, de cuplu și familie și de modificarea, schimbarea acelor legi care nu slujesc interesul public.

3.3.11. Cooperarea cu alți specialiști

În condițiile în care este adecvat, servește interesul major al clientului/ pacientului, psihoterapeuții sistemici pot coopera în cadrul procesului de management de caz, supervizare, se pot consulta cu alți specialiști etc. (a se vedea standardul 3.4.5. *Dezvăluirea de informații*).

3.3.12. Consimțământul informat

Înainte de începerea oricărui tip de serviciu psihologic (evaluare, psihoterapie, consiliere parentală, formare profesională, supervizare, cercetare etc.), fie în persoană, fie în mediul electronic sau prin alte forme de

comunicare, psihoterapeuții sistemici vor solicita și obține consimțământul informat din partea tuturor persoanelor independente sau parțial dependente implicate având grijă să utilizeze un limbaj inteligibil pentru clienți în vederea obținerii consimțământului în cunoștință de cauză și în condiții de maximă auto-determinare posibilă. Există circumstanțe în care există nevoi urgente (de ex. pericol: suicidar, de omucidere, vătămare gravă). În astfel de circumstanțe, psihoterapeuții vor continua să acționeze în interesul major al persoanei, cu asentimentul acesteia și vor căuta să obțină cât se poate de repede consimțământul informat ulterior acțiunilor care se impun.

Psihoterapeuții sistemici se vor asigura de faptul că în procesul de obținere a consimțământului informat: (1) persoana/ persoanele în cauză au capacitatea de a-și da consimțământul; (2) următoarele au fost comunicate și înțelese: scopul și natura activității; responsabilitățile mutuale; beneficiile și riscurile; alternativele; limitele confidențialității, circumstanțele încetării acțiunii; opțiunea de a refuza sau de a se retrage consimțământul în orice moment și modul în care se poate produce retragerea acestuia, dacă se dorește acest lucru, fără a suferi vreun prejudiciu; perioada de timp în care e valabil consimțământul; (3) persoana/ persoanele și-au dat acordul în mod liber, lipsit de orice constrângere (excepție făcând situațiile în care clienții se prezintă la psihoterapie în urma unei recomandări, hotărâri, impunerii venite ca urmare a unor prevederi legale, a unor situații de urgență sau a unor decizii ale instanțelor).

Psihoterapeuții sistemici se vor asigura că, în procesul de obținere a consimțământului informat, următoarele puncte au fost înțelese: scopul și natura activității; responsabilitățile mutuale; beneficiile și riscurile; alternativele; circumstanțele unei încetări a acțiunii; opțiunea de a refuza sau de a se retrage în orice moment, fără a suferi vreun prejudiciu; dreptul la o a doua opinie de specialitate; limitele confidențialității; frecvența, modul de desfășurare, costurile serviciilor; aspectele legale privind colectarea, păstrarea, protecția și utilizarea datelor personale; perioada de timp în care este valabil consimțământul; modul în care se poate retrage consimțământul dacă se dorește acest lucru.

Pentru persoanele care sunt în incapacitatea (temporară sau permanentă) de a-și exprima consimțământul, pentru persoanele vulnerabile, psihoterapeutul sistemic va oferi explicațiile adecvate, căutând să obțină acordul informat al persoanei în condițiile maximizării autodeterminării, va lua în considerare interesul major al persoanei și preferințele posibile ale acesteia și va solicita permisiunea pentru angajarea sa în activități profesionale din partea unui apărător sau a tutorei legale în condițiile în care acest substitut de consimțământ este permis sau cerut de lege. Când acest tip de consimțământ nu este obligatoriu din punct de vedere legal sau este imposibil de solicitat, psihoterapeutul sistemic va acționa în direcția protecției drepturilor, intereselor clientului și a stării de bine al acestuia.

În cazul copiilor, psihoterapeutul sistemic va oferi oportunități ample pentru ca aceștia să înțeleagă natura, scopul, consecințele probabile ale angajării lor în activități profesionale cu specialistul, astfel încât aceștia să își poată da acordul pentru serviciile psihologice în limita capacității lor.

În cazul persoanelor private de libertate prin detenție, psihoterapeutul sistemic va aborda cu grijă suplimentară obținerea consimțământului informat, ținând cont de măsura în care regimul de detenție poate afecta capacitatea acestor clienți de a-și da acordul în mod liber.

Când serviciile psihoterapeuților sistemici sunt solicitate prin hotărâri judecătorești sau pe alte căi legale, obținerea consimțământului nu este obligatorie, însă psihoterapeutul sistemic va urmări construirea unei relații de colaborare cu sistemul client. În aceste situații, psihoterapeuții au obligația de a-și informa clienții/ pacienții despre natura probabilă a acestor servicii și despre limitele confidențialității specifice acestei situații. În situația în care la capătul intervenției se solicită un raport, psihoterapeutul sistemic nu va urmări doar evaluarea, ci și influențarea în cadrul relației de colaborare în care efectul terapeutic primează

Psihoterapeuții au obligația să documenteze în mod adecvat trebuie consimțământul informat, permisiunea, acordul exprimate în scris sau pe cale orală.

3.3.13. Încheierea la momentul adecvat a furnizării serviciilor de specialitate

Psihoterapeuții sistemici vor continua relația terapeutică doar atâta timp cât aceasta este în mod rezonabil clar că este benefică pentru sistemul client, având grijă să nu exploateze în nici un fel încrederea acestora și să nu le producă daune. Momentul încheierii terapiei va fi stabilit în colaborare cu clienții/ pacienții care beneficiază de aceasta.

În cazul relațiilor profesionale cu persoanelor aflate în procese de educație și formare, supervizare sau a subiecților participanți la cercetare, durata relației și momentul încheierii acesteia va respecta termenii contractului stabilit cu aceștia din urmă.

3.3.14. Întreruperea furnizării serviciilor de specialitate

Psihoterapeuții realizează eforturi rezonabile în vederea facilitării continuării serviciilor de specialitate pentru clienți/ pacienți etc. în condițiile în care acestea sunt întrerupte din cauza unor factori ca: boala, decesul, inaccesibilitatea psihoterapeutului, relocare, pensionare, relocarea pacientului sau situația financiară a acestuia.

3.4. Intimitate și confidențialitate

Considerații generale: Psihoterapeuții sistemici se găsesc într-o poziție privilegiată din punct de vedere al accesului la informații în ceea ce privește viața intimă și activitatea profesională a clienților lor și a persoanelor de referință din viața acestora. Informațiile colectate despre clienți, participanții la cercetare etc. sunt limitate la ceea ce este necesar în raport cu scopurile în care sunt prelucrate, așa cum prevede acordul GDPR încheiat cu aceștia.

Având în vedere faptul că dezvăluirea acestor informații de către client se face cu scopul de a permite desfășurarea procesului terapeutic, membrii Asociației au obligația de a le trata cu cea mai strictă confidențialitate. Orice abatere de la această normă poate aduce atingere nu doar intereselor personale ale clientului/ familiei/ cuplului, dar în mod inevitabil lezează și credibilitatea activității psihoterapeutice și deci implicit și imaginea APQ. Psihoterapeuții sistemici se confruntă cu aspecte și provocări unice în materie de confidențialitate din cauza faptului că frecvent lucrează cu sisteme nu doar cu indivizi.

3.4.1. Menținerea confidențialității

Psihoterapeuții sistemici au obligația primară de a asigura în limite rezonabile confidențialitatea informațiilor obținute, indiferent de mediul în care acestea sunt păstrate, stocate. Măsura, limitele confidențialității alături de Codul etic sunt reglementate și de către legislație, norme instituționale sau de relații profesionale, științifice (a se vedea standardul 3.2.8. *Delegarea unor sarcini profesionale*).

Divulgarea de către psihoterapeut fără acordul persoanei vizate a unor informații care i-au fost încredințate sau de care a luat cunoștință în virtutea profesiei este interzisă, excepție făcând situațiile prevăzute de prevederile legale sau de normele de conduită profesională. Obligația psihoterapeutului sistemic de a respecta confidențialitatea nu este limitată în timp.

3.4.2. Discutarea limitelor confidențialității

Psihoterapeuții, formatorii-supervizori discută cu fiecare dintre persoanele cu care se implică în roluri profesionale sau științifice (inclusiv cele care legal nu au competența de a lua decizii, respectiv cu reprezentanții legali ai acestora) natura confidențialității și limitele dreptului acestora la confidențialitate, respectiv modalități rezonabil previzibile privind utilizarea informațiilor pe care specialiștii le dețin despre aceștia (a se vedea Art. 3.4.5. *Dezvăluirea de informații*).

Discutarea subiectului confidențialității se va realiza la debutul relației profesionale și acesta va fi reluat ori de câte ori circumstanțele o cer de-a lungul desfășurării activității profesionale.

Psihoterapeuții care oferă servicii, informații parțiale sau totale pe cale electronică au obligația să-și informeze clienții referitor la limitele și riscurile care există în privința menținerii confidențialității (a se vedea standardul 3.10.6. *Psihoterapia desfășurată prin mediul electronic*).

3.4.3. Înregistrări audio și video, realizarea de fotografii, copii după produsele activității, participarea unor terți în calitate de observatori

Înainte de înregistrarea vocii, imaginii, de realizarea de copii după produsele activității clienților/ pacienților, persoanelor aflate în procesul de educație-formare, supervizare, subiecților participanți la cercetare, psihoterapeuții vor solicita consimțământul celor în cauză (sau a reprezentanților lor legali). Cel mai adesea consimțământul se solicită în scris, excepție făcând fotografiile după produsele activității clienților, pe baza cărora aceștia nu pot fi identificați. Psihoterapeuții sistemici au obligația de a preciza cine anume va fi publicul auditor (specialiști aflați în formare/ studenți, publicul participant la conferințe, simpozioane, public laic etc.), scopul înregistrării (ex., terapie, formare, prezentare de caz, supervizare), modul înregistrării, perioada de timp pentru care se stochează și se utilizează înregistrările.

Psihoterapeuții sistemici vor oferi posibilitatea vizionării materialelor sau înregistrărilor doar la cererea unanimă a familiei și/ sau a participanților, având în vedere că responsabilitatea păstrării materialelor îi revine terapeutului, formatorului-supervizor, acesta neputând fi obligat să elibereze copii celor în cauză. Un singur membru, subsistem sau participant nu poate să-și exercite acest drept fără acordul celorlalți.

În situația în care, ca parte din supervizarea psihoterapeutului sistemic care se află în relație terapeutică cu un sistem client, este necesară prezența supervisorului în ședință în calitate de observator, acest lucru va fi specificat la începutul procesului terapeutic și se va cere consimțământul scris pentru acest aspect fiecărui membru al sistemului client care participă la terapie, sau reprezentanților legali, după caz.

3.4.4. Minimalizarea intruziunilor în intimitate

În cadrul rapoartelor psihoterapeutice scrise și orale pe care le emit, psihoterapeuții sistemici se vor limita la informații care sunt în strictă legătură cu scopul documentului respectiv în vederea protejării intimității clienților/ pacienților (indivizi, cupluri, familii, grupuri de cupluri și grupuri de familii), persoanelor participante la programele de educație-formare, supervizare, cercetare etc.

Psihoterapeuții discută despre materiale confidențiale în decursul muncii lor doar în scopuri profesionale și științifice (consultare, supervizare/ intervizare, educație, cercetare etc.) strict cu specialiști care dețin competențe în acest sens, limitându-se la informațiile relevante pentru contextul discutat.

3.4.5. Dezvăluirea de informații

Psihoterapeuții sistemici pot dezvălui informații confidențiale obținute în cursul muncii lor, dacă au consimțământul clienților/ pacienților, participanților la formare, supervizare, cercetare, colegilor de la care a obținut aceste informații, cu excepția cazurilor interzise prin lege.

Psihoterapeuții sistemici pot dezvălui informații confidențiale fără acordul persoanelor implicate doar în situațiile în care legea o cere explicit, sau permite acest lucru în numele unor scopuri valide: (1) pentru asigurarea unor servicii profesionale necesare; (2) pentru obținerea unei consultări de specialitate cu un alt specialist; (3) pentru protejarea clientului/ pacientului, colegului sau altor persoane de prejudicii/ vătămări, (4) obținerea plății din partea unor terți pentru serviciile oferite clientului/ pacientului, în condițiile în care acesta nu își achită obligațiile financiare față de specialist, situație în care informațiile dezvăluite sunt minimale servind strict scopului menționat (a se vedea standardul 3.6.4. *Onorarii și aranjamente financiare*). În cazul în care există terți implicați în activitatea profesională a psihoterapeutului, acesta va clarifica cu părțile implicate limitele confidențialității, condițiile de păstrare a confidențialității și nu va da curs nici unei solicitări, venite de la o terță parte în dezvăluirea de informații confidențiale, decât în condițiile respectării legii și limitelor confidențialității.

Situațiile care au condus la dezvăluirea de informații confidențiale și motivele care au stat la baza lor se consemnează.

Atunci când solicită consult de specialitate de la alți specialiști, psihoterapeuții sistemici vor avea grijă să nu dezvăluie informațiile personale care ar putea conduce la identificarea persoanei clientului/ pacientului,

participantului la programul de educație-formare, supervizare, cercetare, decât dacă persoana/ organizația în cauză și-a dat acordul în acest sens sau dezvăluirea acestor informații nu poate fi evitată.

În cadrul consultărilor interdisciplinare, psihoterapeuții sistemici vor dezvălui strict informațiile care sunt necesare din punctul de vedere al scopului urmărit (a se vedea standardul 3.4.1. *Menținerea confidențialității*).

3.4.6. Utilizarea informațiilor confidențiale cu scop didactic sau în alte scopuri

Psihoterapeuții sistemici nu pot dezvălui informații confidențiale dobândite în cadrul exercitării rolurilor lor profesionale despre care în mod rezonabil se poate crede că ar putea conduce la identificarea persoanei clientului/ pacientului, participantului la cercetare, persoanei aflate în formare, formatorului-supervizor, clientului organizațional etc. Excepție fac situațiile în care: (1) specialistul realizează demersuri rezonabile în vederea deghizării identității persoanei în cauză; (2) persoana, organizația în cauză și-a exprimat consimțământul în acest sens; (3) există un mandat legal pentru a proceda în acest sens.

În situația în care cazul pacientului/ clientului (individ/ cuplu/ familie etc.) urmează să fie publicat, intimitatea acestuia va fi respectată pe deplin, elementele de natură personală fiind reduse la minimum, respectiv modificate în așa fel încât identitatea acestuia/ acestora să nu poată fi stabilită, urmând a fi date publicității doar informațiile necesare și suficiente din punct de vedere al descrierii cazului. De asemenea, psihoterapeutul sistemic va căuta să cunoască și să urmeze standardele celor mai bune practici în acest domeniu și să își utilizeze judecata clinică pentru a urma interesul major al clientului/ pacientului.

3.5. Reclamă și declarații publice

Considerații generale: Psihoterapeuții sistemici se angajează în activități de informare adecvată, inclusiv în activități care permit publicului larg și specialiștilor care pot face recomandări pentru terapie sistemică, să selecteze servicii profesionale din cadrul psihoterapiei sistemice pe baza unor informații pertinente. Cu ocazia tuturor aparițiilor lor publice vor avea un comportament decent, care respectă principiile și standardele prezentului Cod etc.

3.5.1. Evitarea declarațiilor false, înșelătoare (inducătoare în eroare)

Declarații publice reprezintă, dar nu se reduc doar la: publicitate plătită sau neplătită, aplicații pentru granturi, aplicații pentru obținerea unor licențe, cereri pentru acreditare, broșuri, materiale tipărite, editarea unor comentarii, recenzii, curriculum vitae, cărți de vizită, comentarii destinate mass mediei ca de exemplu mesaje scrise, transmisii televizate, radiodifuzate, transmisii electronice, declarații din procese legale, prelegeri și cursuri, dezbateri publice orale, materiale publicate.

Psihoterapeuții sistemici nu dau în mod intenționat declarații publice care sunt false, înșelătoare sau frauduloase referitoare la activitățile lor profesionale (cercetare, supervizare, educație-formare, practică etc.) respectiv referitoare la persoanele sau organizațiile la care sunt afiliate. Atunci când oferă informații despre psihoterapie și practica psihoterapeutică, psihoterapeuții sistemici caută ca acestea să fie corecte, prezentate într-un mod profesionist, să corecteze eventualele concepții eronate și să evite afectarea imaginii profesiei.

Psihoterapeuții sistemici se abțin de la a face afirmații profesionale publice referitoare la persoane și/ sau organizații, fiind conștienți de responsabilitatea lor de a preveni posibilele efecte negative asupra acestora.

În redactarea anunțurilor sau a mesajelor de reclamă pentru serviciile, produsele sau publicațiile lor, psihoterapeuții nu vor folosi:

- a) afirmații nereale, înșelătoare sau derutante;
- b) afirmații care clamează sau implică superioritatea psihologului față de orice psiholog sau față de toți psihologii;
- c) afirmații care creează așteptări nejustificate ale unor rezultate favorabile;
- d) afirmații care pot induce sau care speculează fricile clienților referitoare la consecințele pe care le-ar avea refuzul lor de a apela la serviciile oferite;

e) orice afirmații care susțin sau implică în mod nejustificat faptul că psihologul folosește metode, aparate sau materiale exclusive sau superioare;

f) afirmațiile senzaționaliste, vulgare sau care ar afecta în orice alt mod prestigiul profesiei.

Psihoterapeuții sistemici nu dau declarații false, înșelătoare sau frauduloase referitoare la: (1) educația-formarea și competențele lor; (2) gradele lor academice și științifice, (3) competențele, titlurile dobândite, acreditările pe care le posedă; (4) afilierea lor la asociații, instituții, (5) serviciile pe care le oferă; (6) fundamentul academic, clinic al succesului serviciilor lor, (7) tarifele/ onorariile lor; (8) publicațiile lor, rezultatele cercetărilor lor.

Psihoterapeuții sistemici membri ai APQ se vor abține să permită utilizarea imaginii proprii în acțiuni publicitare pentru promovarea unor activități comerciale, precum și în scopuri electorale.

3.5.2. Declarații realizate de alte persoane

Când o terță parte este împuternicită/ contractată de către psihoterapeuții sistemici cu scopul redactării și editării unor materiale publicitare ce cuprind informații referitoare la activitatea profesională a psihoterapeuților în cauză, referitoare la rezultatele obținute, la serviciile oferite de către aceștia, responsabilitatea pentru conținutul acestor materiale este exclusiv a psihoterapeuților.

Psihoterapeutul nu oferă recompense financiare sau de altă natură angajaților, reprezentanților, radioului, televiziunii sau oricărui alt angajat, reprezentant media în schimbul asigurării publicității în cadrul programelor/ secțiunilor de știri.

O reclamă plătită de către un psihoterapeut trebuie să fie recunoscută ca fiind reclamă plătită.

Psihoterapeuții sistemici vor corecta ori de câte ori vor avea oportunitatea informațiile false, înșelătoare vehiculate de către alte persoane despre propria calificare, activitate profesională, produse ale activității.

Psihoterapeuții sistemici vor avea grijă de faptul ca pregătirea profesională, calificările angajaților lor sau a persoanelor supervizate de către aceștia să fie în conformitate cu realitatea, să nu conțină elemente false, inducătoare în eroare sau înșelătoare.

3.5.3. Descrierea workshopurilor și a programelor educaționale care nu oferă specializare

Psihoterapeuții organizatori de workshop-uri, seminarii etc. poartă responsabilitate totală cu privire la conținutul materialelor de informare/ publicitare apărute în prealabil (broșuri, cataloage, reclame). Sunt obligatorii informațiile referitoare la: (1) grupul țintă vizat; (2) obiectivul programului; (3) competențele dobândite, certificatul care atestă participarea; (4) condițiile care trebuie îndeplinite pentru finalizarea cu succes a programului; (5) identitatea/ pregătirea profesională, experiența psihoterapeutului care realizează activitatea; (6) tarifele practicate. (A se vedea și standardele: 3.5.1. *Evitarea declarațiilor false, înșelătoare (inducătoare în eroare)*, 3.2.7. *Judecata științifică, profesională*; 3.5.5. *Reprezentarea în declarații*).

3.5.4. Prezentări media

Când psihoterapeuții realizează prezentări prin mijloacele media (pe cale scrisă, teledifuzată și radiodifuzată), prin mediu electronic, se vor îngriji de faptul că declarațiile lor: (1) se bazează pe cunoștințele lor de specialitate, educația-formarea lor, experiența practică - aflată în acord cu literatura de specialitate și practică; (2) sunt în acord cu Codul etic; (3) nu indică faptul că s-a stabilit o relație profesională între psihoterapeut și recipient.

3.5.5. Reprezentarea în declarații

Psihoterapeuții sistemici vor clarifica dacă acționează ca simpli cetățeni, ca membri ai unor organizații sau grupuri specifice, atunci când dau declarații sau când sunt implicați în activități publice. Totodată, aceștia vor avea în vedere faptul că expresia publică a unor atitudini și valori contrare standardelor profesionale în viața personală poate afecta încrederea publicului în existența unei conștiințe etice ca nucleu al identității profesionale.

Membrii Asociației se pot folosi în cadrul anunțurilor publicitare de titlul dobândit prin calificare (psihoterapeut, formator-supervizor), și de calitatea de membru al Asociației. Sigla Asociației poate fi folosită doar în prezentările mandatate de asociație.

Membrii Asociației nu au dreptul ca în aparițiile publice în care promovează alte „metode” și tehnici decât cele științifice să facă uz de calitatea lor de psihoterapeut, având dreptul să recurgă la reclama și realizarea acestor practici numai în calitate de simpli cetățeni, nu și de psihoterapeuți profesioniști. (A se vedea și 3.2.7. *Judecata științifică, profesională* și Art. 1.5. *Aplicabilitatea Codului Etic*, alineatul 3 cu privire la situațiile în care comportamentul în viața personală a specialiștilor poate cădea sub incidența Codului etic)

3.5.6. Relația Asociației cu mijloacele de informare

Relațiile Asociației cu mijloacele de informare în masă se asigură de către membrii desemnați în acest sens de către organismele competente din cadrul Asociației.

Membrii mandatați să participe la activități sau dezbateri publice, în calitate oficială, vor respecta limitele mandatului de reprezentare.

În cazul în care nu sunt desemnați în acest sens, membrii Asociației pot participa la activități sau dezbateri publice, având obligația de a face cunoscut faptul că opinia exprimată nu reprezintă punctul de vedere oficial al Asociației ci reprezintă propria poziție.

3.5.7. Mărturiile

Psihoterapeuții nu vor solicita testimoniale/recomandări din partea clienților/ pacienților, persoanelor cu care la modul curent se află în relații profesionale sau de la persoane care din cauza unor circumstanțe speciale sunt vulnerabile.

3.6. Păstrarea informațiilor despre clienți/ pacienți și onorarii practicate

Considerații generale: Psihoterapeuții sistemici au responsabilitatea profesională și etică de a crea, păstra și elibera în condiții adecvate informații, documente despre și pentru clienți, care să reflecte profesionalismul muncii terapeutice. Psihoterapeuții sistemici realizează înțelegeri financiare cu clienții/ pacienții, persoanele care participă la formare, supervizare în acord cu competența și experiența lor, cu regulile pieței libere și în limitele a ceea ce este considerat rezonabil din perspectiva uzanțelor profesionale.

3.6.1. Documentarea activității științifice și a practicii profesionale și menținerea acestei documentații

Psihoterapeuții sistemici creează, mențin, stochează, diseminează și eliberează documentație și date despre munca lor clinică, educativ-formativă, științifică în vederea: (1) facilitării asigurării calității adecvate și a eficienței serviciilor oferite de ei înșiși sau de alți specialiști (scopuri clinice, terapeutice); (2) posibilității de a le utiliza în scop didactic și științific; (3) creării posibilității de replicare a unor cercetări; (4) întâmpinarea unor cerințe ale organizațiilor în care își desfășoară activitatea; (5) asigurarea acurateții plăților; (6) asigurării complianței față de lege.

3.6.2. Menținerea, diseminarea și punerea la dispoziție a documentației activității științifice și a practicii profesionale

Psihoterapeuții sistemici vor asigura confidențialitatea documentelor, datelor pe care le creează, păstrează, diseminează, eliberează despre clienții cu care s-au angajat în roluri profesionale și în situația în care aceste documente sunt sub controlul lor.

În condițiile în care date confidențiale sunt introduse în medii la care au acces persoane care nu au primit acceptul clienților/ pacienților, participanților la formare, supervizare, subiecților participanți la cercetare, atunci psihoterapeuții au obligația de a codifica datele în așa fel încât să nu poată fi identificată persoana, organizația în cauză.

Psihoterapeuții sistemici vor asigura păstrarea documentelor scrise despre clienți/ pacienți, persoane aflate în procesul de educație-formare, supervizare etc. într-un loc sigur, împiedicând în manieră rezonabilă accesul persoanelor neavizate, a intrușilor la respectivele documente. Păstrarea acestor date este necesar să se realizeze în conformitate cu legislația aflată în vigoare și prin utilizarea mijloacelor tehnice curent existente în acest sens.

Psihoterapeuții sistemici vor planifica în avans modul în care se va asigura transferul documentației/ datelor confidențiale pe care le dețin către un alt specialist în condițiile în care se retrag dintr-o anumită poziție sau loc de muncă și vor veghea ca acest lucru să se realizeze cu protejarea confidențialității documentelor transferate. Acest tip de transfer de documentație/date către un alt specialist se va realiza fără consimțământul explicit al clienților/pacienților, participanților la formare, supervizare, cercetare (dacă nu e specificat altfel în consimțământul semnat de aceștia la începerea activității) numai atunci când acest lucru este necesar pentru asigurarea continuității activităților pentru care aceste informații au fost colectate și informațiile transferate se vor limita la cele relevante pentru activitatea în cauză. (Pentru transferul clienților aflați în proces de psihoterapie către un alt terapeut, a se vedea și standardele 3.10.11. *Continuarea terapiei cu un alt terapeut* și 3.10.10. *Întreruperea și continuarea terapiei*)

3.6.3. Reținerea documentației din motive de neplată

Psihoterapeuții nu pot să rețină documentația despre client/ pacient etc. din motive de neachitare a onorariului în condițiile în care aceste date ar fi necesare în cazul unui tratament de urgență.

3.6.4. Onorarii și aranjamente financiare

Pentru serviciile profesionale oferite de psihoterapeuți, aceștia au dreptul să primească onorarii sau salarii negociate și renegociate, în mod liber cu beneficiarul sau cu o terță parte. Valoarea onorariului, salarului devine parte a contractului terapeutic sau a contractului de altă natură.

Atât de repede cât este posibil în cadrul unei relații stabilite în scopuri științifice sau cu scopul de a oferi servicii de specialitate între psihoterapeutul sistemic și beneficiarul serviciilor sale sau cu terți care își asumă plata serviciilor se va ajunge de comun acord la o înțelegere referitoare la compensațiile/ onorariul, salarul specialistului și modul de plată.

Înainte de debutul activității profesionale specialistul discută cu clienții/ pacienții, persoanele care se înscriu la formare sau solicită supervizare etc. onorariul/ taxa/ salarul, inclusiv pentru situațiile în care clienții/ pacienții anulează sau absentează de la ședințe, respectiv pentru întocmirea de rapoarte de evaluare, rapoarte psihoterapeutice etc. Totodată psihoterapeuții sistemici au obligația de a explica clienților care sunt modalitățile la care recurg în condițiile în care clienții/ pacienții sau terții nu își onorează obligațiile financiare asumate față de specialiști.

Onorariul fixat va depinde de competențele profesionale ale psihoterapeutului sistemic/ formatorului-supervisor etc. și de calitatea serviciului oferit, însă terapeuții sistemici vor avea grijă să nu ceară un onorariu disproporționat față de valoarea serviciului oferit. Psihoterapeuții sistemici nu vor exploata beneficiarii serviciilor lor și vor explica, dacă e cazul, motivele pentru care valoarea onorariului este cea stabilită.

Psihoterapeuții sistemici nu vor condiționa intervenția sau rezultatele probabile ale acesteia de obținerea unor favoruri pentru sine sau pentru terți.

În condițiile în care beneficiarul serviciilor psihoterapeutului sistemic nu își achită obligațiile financiare față de specialist și acesta din urmă intenționează să apeleze la mijloace legale pentru a primi onorariul, psihoterapeutul informează întâi persoana în cauză de procedurile care urmează să se desfășoare și asigură o oportunitate acesteia de a-și achita datoria în cel mai scurt timp.

3.6.5. Renegocierea onorariului, salarului

Dacă din motive justificate, serviciul oferit necesită restrângeri și limitări, acordul inițial va fi renegociat cât mai curând posibil.

Psihoterapeuții își rezervă dreptul de a modifica valoarea onorariului în funcție de situațiile și de obiectivele noi apărute, cu notificarea prealabilă și cu acordul clientului.

3.6.6. Schimbul de produse/ servicii cu clienții

Psihoterapeuții sistemici de regulă se abțin de la a accepta bunuri, servicii sau mijloace de remunerare nonmonetară de la clienți/ pacienți etc. în schimbul serviciilor de specialitate oferite. Psihoterapeuții pot să recurgă la acest mod de remunerare în condițiile în care: (1) clientul/ pacientul, persoana supervizată etc. o solicită; (2) nu este clinic/ formativ contraindicat; (3) aranjamentul rezultat nu are natură exploativă; (4) se stabilește o înțelegere/ un contract scris clar în acest sens (a se vedea standardele: 3.3.6. *Relațiile multiple* și 3.6.4. *Onorarii și aranjamente financiare*)

3.6.7. Integritatea financiară

Psihoterapeuții sistemici nu pot să revendice, respectiv să accepte onorarii, bonusuri din partea altor colegi psihoterapeuți pentru cazurile îndrumate spre aceștia, respectiv nu pot oferi onorarii, bonusuri colegilor pentru clienții/ pacienții îndrumați de către aceștia spre ei.

În situațiile în care psihoterapeuții plătesc, primesc sau împart onorarii cu alți specialiști, de altă natură decât cele prevăzute în contracte dintre angajator și angajat, plata fiecăruia dintre specialiști se stabilește în funcție de contribuția profesională, și nu se bazează pe realizarea recomandării în sine (a se vedea standardul 3.3.11. *Cooperarea cu alți specialiști*).

3.7. Educație și formare, supervizare

Considerații generale: Psihoterapeuții sistemici nu vor exploata încrederea și dependența persoanelor care se angajează cu aceștia în procese de educație, formare, supervizare, și totodată vor asigura cu responsabilitate încurajarea eforturilor profesionale ale colegilor pe care îi formează și supervizează. În cadrul programelor de formare se va pune un accent deosebit pe cultivarea valorilor colegiale alături de clădirea de competențelor profesionale. Datele personale colectate în aceste contexte sunt limitate la ceea ce este necesar în raport cu scopurile în care sunt prelucrate, respectiv sunt tratate conform acordului GDPR.

3.7.1. Conceperea programelor de educație și formare

Psihoterapeuții responsabili de furnizarea programelor de educație și formare vor realiza în mod responsabil pași la nivel concret pentru a se asigura că programele sunt în așa fel concepute încât asigură clădirea de competențe profesionale (cunoștințe, abilități, valori-atitudini), oferă o experiență de învățare adecvată și sunt în conformitate cu cerințele privind acreditarea, certificarea și atestarea sau cu scopurile declarate în anunțul programului (a se vedea standardul 3.7.2. *Descrierea programelor de educație și formare*).

3.7.2. Descrierea programelor de educație și formare

Psihoterapeuții responsabili de asigurarea programelor de educație și formare vor realiza în mod responsabil pași la nivel concret în vederea asigurării unei descrieri curente și acurate a conținutului programului, inclusiv: expertiza și experiența pe care cel/ cea care oferă programul o are în domeniu, obiectivele programului, obligațiile și beneficiile participanților, cerințele minimale care trebuie satisfăcute pentru participarea adecvată la program și pentru încheierea programului de formare, caracterul acreditat sau neacreditat al programului, modalitățile de evaluare și taxele aferente programului. Aceste informații se pun la dispoziția tuturor părților interesate.

Formatorii-supervizori își vor asuma activități de educație și formare profesională doar în domeniile în care dețin cunoștințe teoretice și practice necesare acestui demers.

3.7.3. Acuratețea în predare

Psihoterapeuții sistemici care asigură programe de formare profesională: fundamentală și continuă sunt responsabili pentru a transmite cunoștințe științifice și empiric fundamentate în conformitate cu curriculumul

formării acreditate și cu programele făcute publice în momentul anunțului. Au obligația să asigure condiții pentru formarea și dezvoltarea competențelor necesare practicii psihoterapiei sistemice la standarde de calitate superioare. Au obligația de a asigura formarea și dezvoltarea inclusiv a competențelor etice și a celor din sfera sensibilității culturale a psihoterapeutului sistemic.

Psihoterapeuții responsabili de asigurarea programelor de educație și formare vor realiza în mod responsabil pași la nivel concret în vederea asigurării acurateței: materialelor care însoțesc predarea orală a subiectului în cauză (Power Point, hand-out, suport de curs, bibliografie), criteriilor pe baza cărora se realizează evaluarea progresului, natura experiențelor care pot fi trăite în cadrul programului (curs de formare fundamentală, workshop, curs de formare continuă, procese de autocunoaștere-dezvoltare personală etc.). Acest standard nu împiedică un formator să modifice conținutul, cerințele programului de formare când acesta consideră că ar fi necesare sau dezirabile aceste modificări din punct de vedere pedagogic, atâta timp cât participanții la formare sunt anunțați referitor la aceste modificări într-o manieră care permite îndeplinirea de către aceștia a cerințelor programului (a se vedea și standardul 3.5.1. *Evitarea declarațiilor false, înșelătoare - inducătoare în eroare*).

Psihoterapeuții aflați în formare, supervizare, practicanți autonomi, formatorii-supervizori nu vor transmite cunoștințe de specialitate unor persoane neavizate, cu scopul declarat de a încuraja practicarea profesiei în condițiile în care acestea nu au pregătirea și atestatele necesare, respectiv în care practicile amintite depășesc limitele competenței acestor persoane.

Atunci când oferă programe de educație, formare, psihoterapeuții sistemici vor prezenta informațiile într-o manieră acurată (a se vedea standardul 3.2.6. *Menținerea competenței*).

Psihoterapeuții sistemici care concep programe de formare în domeniu creează condiții și instrumente de evaluare a acestor programe de către beneficiarii formării prin feedback și integrează feedback-ul primit în vederea creșterii nivelului calitativ al formării.

3.7.4. Evitarea relațiilor exploitative în cadrul proceselor de formare, supervizare

Psihoterapeuții sistemici aflați în rolul de formator-supervizor vor fi conștienți de poziția lor de influență în raport cu persoanele aflate în formare, supervizare și vor evita exploatarea încrederii și a poziției de dependență a acestor persoane. Prin urmare vor face eforturi pentru a evita acele situații sau relații multiple care ar putea afecta propria obiectivitate profesională sau ar crește riscul de exploatare. Atunci când aceste situații sunt inevitabile, psihoterapeuții sistemici vor lua măsurile necesare pentru a evita potențialele efecte nebenefice. Exemple de relații multiple care trebuie evitate cu participanți la formare/supervizare includ, dar nu sunt limitate la: foști sau actuali parteneri sexuali, persoane cu care specialistul are relații apropiate, membrii apropiați de familie etc.

3.7.5. Dezvăluirea de informații personale de către participantul la educație, formare

Psihoterapeuții nu cer participanților la programele de educație și formare (inclusiv cele care presupun o etapă de autocunoaștere-dezvoltare personală), supervizare să dezvăluie în cadrul programului informații personale nici pe cale verbală, nici pe cale scrisă referitoare la: istoricul lor sexual, istoricul de abuz sau neglijență, istoricul tratamentelor lor psihologice, relațiile lor cu părinții, cu grupul de vârstă, cu soții/ soțiile lor sau cu alte persoane semnificative, cu excepția situației în care: (1) această cerință a fost clar identificată în anunțul programului și în momentul admiterii participării la program; (2) informația este necesară în cadrul procesului de formare, sau pentru evaluarea nevoii participantului de a obține asistență psihologică în condițiile în care problemele personale ale participantului pot fi în mod rezonabil judecate ca fiind de așa natură încât împiedică participarea acestuia într-o manieră competentă la programul de formare sau la activități legate de program și de profesie, respectiv dacă reprezintă o amenințare pentru ceilalți participanți la program.

3.7.6. Evaluarea performanțelor participantului la formare sau a persoanei supervizate

În cadrul programului de formare și supervizare se vor stabili clar datele, perioadele de evaluare. Formatorii-supervizori vor asigura un feedback specific participantului la program. Informații referitoare la procesul de evaluare se asigură încă de la admiterea/ înscrierea la programul de formare.

Formatorii-supervizori vor evalua participanții la formare, supervizare pe baza performanțelor lor actuale relativ la cerințele profesional relevante și în prealabil stabilite și comunicate ale programului.

3.7.7. Vegherea asupra calității serviciilor oferite de persoanele aflate în supervizare

Psihoterapeuții sistemici formatori-supervizori nu vor permite desfășurarea de către persoanele aflate în procesul de formare și/ sau supervizare a acelor activități profesionale pentru care nu au calificarea, competențe, abilitățile și experiența necesare.

Psihoterapeuții sistemici formatori-supervizori vor lua măsuri rezonabile pentru a se asigura de faptul că serviciile oferite de persoanele aflate în supervizare sunt de natură profesională.

3.7.8. Recomandare psihoterapiei individuale sau de grup

Psihoterapeuții sistemici implicați în programe de educație, formare, supervizare pot recomanda pe baza unei judecăți rezonabile, în condițiile în care consideră necesar sau dezirabil, participantului la formare asumarea de către acesta a unui proces de psihoterapie personală, chiar și atunci când acest lucru nu este prevăzut explicit în programul de formare.

În această situație, participantul la formare are dreptul să aleagă orice psihoterapeut acreditat cu care să desfășoare procesul psihoterapeutic. În vederea asigurării unei maxime libertăți de exprimare a participantului în cadrul procesului psihoterapeutic, formatorul-supervizor nu are dreptul să ceară un raport din partea psihoterapeutului participantului referitor la durata, conținutul și rezultatul procesului terapeutic.

Formatorul-supervizor care oferă programul de educație și formare în cauză poate deveni psihoterapeutul participantului la formare numai în condițiile în care este solicitat în mod benevol de către participant, respectiv dacă se poate evita conflictul de interes (formatorul fiind și cel care evaluează participantul în cadrul programului de formare) și dacă se respectă standardul privind relațiile multiple.

3.7.9. Relații sexuale cu participanții la formare sau cu persoane supervizate

Formatorii-supervizori nu se vor angaja în relații sexuale cu participanții la programele lor de formare și/ sau supervizare, respectiv nici cu participanții la programele de formare și/ sau supervizare oferite de centrul de formare la care formatorul-supervizor lucrează și la care acesta are sau poate avea calitatea de evaluator.

3.8. Cercetare și publicații

Considerații generale: Psihoterapeuții sistemici care realizează cercetare și publică materiale de specialitate vor respecta demnitatea și starea de bine a persoanelor care participă în calitate de subiecți la cercetare, vor cunoaște și vor respecta legislația și normele profesionale internaționale privind activitățile de cercetare și publicare. În vederea eliminării, reducerii riscurilor de a aduce atingere: stării de bine psihice, integrității fizice și psihice, valorilor personale sau demnității persoanelor care participă la cercetare, psihoterapeuții sistemici vor analiza designul cercetării din punctul de vedere al participanților. În cazul în care există posibilitatea producerii unor astfel de atingeri, psihoterapeuții sistemici au obligația să le diminueze cât se poate de mult.

3.8.1. Aprobare instituțională

În situațiile în care aprobarea instituțională este necesară, psihoterapeuții vor pune la dispoziția unei comisii etice independente toate informațiile necesare cu maximă acuratețe despre proiectul de cercetare și vor obține aprobările necesare înainte de demararea cercetării propriu-zise. Vor realiza pe urmă cercetarea în acord cu protocolul de cercetare aprobat de respectiva comisie etică.

Când aprobarea instituțională nu este obligatorie, specialiștii care se angajează în investigații/ cercetare sunt responsabili de examinarea dimensiunilor etice pe care le implică designul cercetării lor. În condițiile în care participanții la cercetare ar avea potențial de suferit sau fac parte din grupuri vulnerabile, așa cum sunt acestea definite în prezentul Cod, se va recurge la analiza designului cercetării de către o comisie etică locală independentă (a căror membri sub nici o formă nu sunt implicați în proiectul de cercetare) (a se vedea 2.2. *Principiul beneficienței și nonmaleficienței*).

3.8.2. Consimțământul informat din partea participanților la cercetare

În condițiile în care consimțământul informat este necesar (a se vedea și standardul 3.3.12. *Consimțământul informat*), psihoterapeuții sistemici care se angajează în cercetare informează participanții referitor la: (1) scopul cercetării, durata așteptată și procedurile utilizate și în general vor oferi orice informație pe care aceștia le solicită în vederea cântării acordului lor pentru participare; (2) dreptul lor de a refuza participarea la cercetare sau de a se retrage în orice moment dacă doresc și de a solicita distrugerea oricăror date prin care ar putea fi identificați, inclusiv înregistrări; (3) consecințele predictibile ale neangajării sau retragerii lor din cercetare; (4) vor pune întrebări cu scopul de a identifica factori de risc care ar putea aduce prejudicii persoanei și vor informa participantul la cercetare cu privire la toate acțiunile pe care le poate desfășura pentru a reduce maleficiența; (5) factori în rezonabilă măsură predictibili care ar putea influența dorința persoanei de a participa la cercetare, ca de exemplu: factori de risc potențiali, disconfort, efecte adverse; (6) orice beneficii care sunt de așteptat de pe urma participării; (7) limitele confidențialității; (8) motive pentru a participa; (9) persoana de contact care răspunde la întrebări privind cercetarea, drepturile participanților la cercetare; (10) posibilitatea solicitării debriefing-ului (a se vedea standardele privind: 3.4.3. *Înregistrări audio și video, realizarea de fotografii, participarea unor terți în calitate de observatori*; 3.8.5. *Dispensarea de consimțământul informat pentru participarea la cercetare*; 3.8.7. *Inducerea în eroare în cazul procesului de cercetare*; 3.8.8. *Debriefing*).

Psihoterapeuții sistemici nu vor implica în calitate de participanți la cercetare persoane cu incapacitate de a-și da consimțământul în niciun studiu sau cercetare, dacă studiul sau cercetarea avută în vedere poate fi finalizată la fel de bine cu persoane care au capacitatea deplină de a-și da consimțământul informat.

Psihoterapeuții sistemici care conduc studii clinice în sfera psihoterapiei au obligația de a clarifica participanților la cercetare, încă de la bun început următoarele: (1) natura experimentală a tratamentului; (2) serviciile care vor fi sau nu vor fi accesibile grupului de control în situațiile în care este cazul; (3) mijloacele prin care se va realiza selecția pentru grupul experimental (persoanele care primesc tratamentul) și grupul de control; (4) alternative de tratament aflate la dispoziție în condițiile în care cineva nu dorește să participe la cercetare sau dorește să se retragă din cercetare; (5) compensațiile bănești sau de altă natură de care beneficiază participanții la cercetare, când este cazul (a se vedea standardul 3.8.6. *Oferirea de stimulente pentru participarea la cercetare*).

3.8.3. Consimțământul informat al participanților la cercetare pentru înregistrare vocală și video

Psihoterapeuții vor obține consimțământul informat al participanților la cercetare înainte de a realiza înregistrări audio și video, cu excepția situațiilor în care: (1) cercetarea constă în observații naturalistice în spații publice și nu se anticipează utilizarea înregistrărilor într-o manieră care poate conduce la identificarea personală sau la daune personale; (2) designul cercetării include inducere în eroare și obținerea consimțământului informat se va realiza doar în perioada de debriefing (a se vedea și standardul 3.8.7. *Inducerea în eroare în cazul procesului de cercetare*).

3.8.4. Clienți/ pacienți/ participanți la formare, supervizare, subalterni ca participanți la cercetare

Atunci când psihoterapeuții sistemici conduc cercetări cu participarea clienților/ pacienților, participanților la programele de educație și formare, participanților la supervizare, a subalternilor etc. vor realiza pași rezonabili în plan concret în vederea protejării acestora pentru a nu suferi efecte adverse în condițiile în care refuză să participe sau se retrag din cercetare după ce s-au angajat în aceasta.

Când participarea la cercetare constituie o cerere în cadrul programului de formare sau o oportunitate pentru obținerea unor extra-credite, participantului la formare i se va oferi posibilitatea alegerii între participarea la cercetare și alegerea unei activități alternative echitabile.

3.8.5. Dispensarea de consimțământul informat pentru participarea la cercetare

Psihoterapeuții sistemici se pot dispensa de solicitarea și obținerea consimțământului informat din partea participanților la cercetare în condițiile în care: (1) pe baza unei evaluări rezonabile se poate presupune faptul că cercetarea nu dăunează participanților și nu cauzează distress acestora, implică utilizarea de chestionare anonime, observații naturalistice, cercetări în arhive, biblioteci. Publicarea rezultatelor se realizează în condițiile respectării confidențialității, respectiv în condițiile în care acestea sub nici o formă nu cauzează participanților nici un prejudiciu (implicarea acestora în procese penale, civile; daune financiare, punerea în pericol a calității de angajat sau a posibilității de angajare, daune aduse reputației); (2) cercetarea este permisă de reglementări legislative.

3.8.6. Oferirea de stimulente pentru participarea la cercetare

Psihoterapeuții sistemici se vor abține de la oferirea unor stimulente exagerate, care ar putea avea efectul de a constrânge participanții potențiali să participe la cercetare.

Când în schimbul participării la cercetare se oferă servicii profesionale, psihoterapeuții sistemici au obligația de a informa potențialii participanți la cercetare referitor la: natura acestor servicii, riscurile asociate acestora, obligațiile și limitările părților (a se vedea și standardul 3.6.6. *Schimbul de produse/ servicii cu clienții*).

3.8.7. Inducerea în eroare în cazul procesului de cercetare

Psihoterapeuții sistemici nu se angajează în procese de cercetare care recurg la inducerea în eroare a participanților la cercetare cu excepția faptului în care utilizarea tehnicii inducerii în eroare este justificată de potențiala valoare științifică, educativ-formativă, aplicativă a cercetării, respectiv alternativa renunțării la inducerea în eroare nu este una viabilă.

Psihoterapeuții sistemici nu induc în eroare potențialii participanți la cercetare în ceea ce privește faptul că participarea implică durere fizică semnificativă și/ sau distress emoțional.

Psihoterapeuții sistemici au obligația de a explica participanților la cercetare utilizarea din cauza designului cercetării a oricărei tehnici care implică inducerea în eroare a subiecților, atât de repede cât de repede este posibil (de preferat în momentul împărtășirii concluziilor participării respectivului participant la cercetare, dar nu mai târziu decât în momentul concluzionării de la capătul procesului de colectare a datelor) și permit participanților de a-și retrage datele dacă aceștia doresc acest lucru (a se vedea standardul 3.8.8. *Debriefing*).

3.8.8. Debriefing

Psihoterapeuții sistemici vor asigura o promptă oportunitate pentru participanții la cercetare de a obține informații adecvate despre natura, rezultatele și concluziile cercetării și realizează pași rezonabili în vederea identificării oricărui efect negativ, disconfort neprevăzut sau așteptat, în vederea corectării concepțiilor eronate pe care participanții ar putea să le aibă despre procesul de cercetare propriu-zis și pentru asigurarea asistenței, dacă aceasta este necesară. În cazul discutării rezultatelor, specialiștii vor acorda atenție faptului că afirmațiile evaluative pot avea o greutate uneori nebănuită pentru participanți.

Dacă valori științifice sau umane justifică întârzierea împărtășirii sau reținerea acestor informații de către specialiști, aceștia din urmă vor realiza pași rezonabili pentru a reduce riscul de a dăuna.

În situații în care psihoterapeuții sistemici conștientizează faptul că procedurile utilizate în cercetare au creat daune unui participant vor realiza pași rezonabili în plan concret pentru a minimaliza aceste prejudicii.

Psihoterapeuții sistemici vor acționa cu precauție când participanții la cercetare le solicită sfaturi legate de teme psihologice sau de altă natură. Aceștia vor recomanda un specialist potrivit în situația în care temele par a fi suficient de serioase pentru a fi nevoie de acces la servicii de specialitate.

Psihoterapeutul sistemic va avea grijă să informeze acel participant la cercetare care se dovedește a suferi fie de probleme fizice sau psihice de care nu este aparent conștient și care dacă nu îi sunt comunicate ar putea să îi pună în pericol starea de bine din prezent sau din viitor.

3.8.9. Raportarea rezultatelor cercetării

Psihoterapeuții sistemici au obligația de a raporta cu onestitate rezultatele obținute în urma prelucrării datelor cercetării. Nu au voie să prezinte date false pentru care nu au fost făcute în realitate măsurători adecvate. Dacă vor constata erori de colectare a datelor sau de prelucrare a acestora vor face toți pașii necesari pentru corectarea acestora, altfel nu vor publica cercetarea. Dacă vor constata erori în cadrul unor materiale publicate vor realiza corecturile necesare (erată) sau vor retracta și anula cercetarea.

3.8.10. Plagiatul

În elaborarea materialelor pe care le publică sub orice formă, psihoterapeuții sistemici vor respecta standardele internaționale privind modul de citare a surselor. Nu vor prezenta porțiuni din materiale sau date ale unor cercetări publicate de alți specialiști fără să menționeze la fiecare apariție în text proveniența acestora (nici în condițiile în care autorii de drept și/sau lucrările în cauză sunt citate ocazional). Orice formă de plagiat este interzisă.

3.8.11. Creditarea pentru publicații

Psihoterapeuții sistemici vor fi creditați pentru cercetările făcute, cât și pentru publicarea acestora, numai în măsura în care aceștia au avut o contribuție majoră la munca realizată.

Calitatea de autor principal va fi reflectată clar prin contribuția științifică, profesională a persoanei în cauză independent de statutul academic, social, ierarhic al acestuia. Astfel poziția academică, titlul academic sau poziția socială sau cea de șef de departament sau manager într-o instituție nu conferă nimănui credit pentru o poziție principală în cercetare, decât în măsura în care există o acoperire reală prin contribuția adusă la cercetare, publicație și nu prin statusul social sau academic.

În cadrul asumării creditelor pentru munca științifică și publicații se va realiza distincția între contribuție majoră, contribuție semnificativă, contribuție minoră. Contribuțiile minore la cercetare sau la realizarea publicației sunt recunoscute în mod adecvat prin menționarea numelui persoanelor în cauză în note de subsol sau în introducerea materialului.

Un participant la formare, supervizare poate fi prim autor într-o serie mai lungă de autori dacă lucrarea sa finală de psihoterapie sistemică etc. constituie o semnificativă bază pentru materialul publicat. Psihoterapeuții sistemici care colaborează cu colegi în cadrul unor activități științifice vor discuta în timp util și rezonabil, atât de repede cât este fezabil, respectiv pe măsură ce progresează procesul de cercetare și de elaborare a materialelor scrise, criteriile pe baza cărora se vor stabili meritele/ creditele pentru cercetare și publicații.

3.8.12. Duplicarea datelor publicate

Psihoterapeuții sistemici nu publică drept date originale, date care au fost deja în prealabil publicate. Acest fapt nu împiedică publicarea repetată a datelor în condițiile în care acest fapt este menționat în mod adecvat în respectivele publicații.

3.8.13. Împărtășirea datelor cercetării cu scopul de a fi verificate

După publicarea datelor cercetării psihoterapeuții sistemici nu rețin datele pe baza cărora au ajuns la respectivele concluzii în fața solicitării lansate de alți specialiști cu scopul de a verifica și reanaliza datele respective și corectitudinea concluziilor la care aceștia au ajuns.

Datele solicitate vor fi puse la dispoziția specialiștilor, pe baza unei solicitări formulate în scris, însoțite de un consimțământ în scris în condițiile în care solicitanții își asumă faptul că: (1) vor utiliza aceste date strict în scop de analiză și verificare; (2) vor proteja confidențialitatea participanților la cercetare; (3) drepturile legale privind proprietatea respectivelor date nu contravin acestui demers (în acest din urmă caz solicitarea se poate

realiza în condițiile în care specialiștii care doresc să re-analizeze au acces la date în condițiile în care achită contravaloarea rezonabilă pentru dobândirea acceptului pentru utilizarea lor).

Specialiștii care solicită datele cu scopul re-analizării și verificării pot utiliza datele doar pentru acest scop. Pentru orice altă întrebare a datelor trebuie să solicite acceptul exprimat în scris al proprietarilor intelectuali ai datelor.

3.8.14. Reviewers

Specialiștii care realizează un review al materialelor destinate prezentărilor, propunerilor pentru cercetare, propunerilor pentru a fi publicate etc. respectă confidențialitatea și drepturile de proprietate intelectuală a autorilor. Selecția materialelor pentru a fi incluse în publicații sau a fundamenta direcții pentru practica terapeutică se va face doar pe criterii de relevanță științifică, excluzându-se orice considerent personal sau de natură extraprofesională.

3.9. Evaluare

Considerații generale: Psihoterapeuții sistemici vor respecta demnitatea clienților/ pacienților (indivizi, cupluri, familii etc.), a persoanelor care s-au înscris la programele de formare, supervizare, a participanților la cercetare. Sunt responsabile de selectarea instrumentelor de evaluare, de procesul de evaluare propriu-zis și de concluziile pe care le derivă în urma procesului de evaluare. Sunt responsabili totodată și de modul cum comunică celor în cauză rezultatele și de integrarea acestora în procesul de tratament, educație, supervizare.

3.9.1. Prezentarea caracteristicilor psihologice

Psihoterapeuții sistemici vor oferi informații despre caracteristicile psihologice ale indivizilor, cuplurilor, familiilor etc. numai după ce au realizat o evaluare adecvată, care să susțină științific și metodologic afirmațiile și concluziile lor, indiferent dacă e vorba de recomandări, rapoarte sau evaluări, precizând limitele instrumentelor (validitate, fidelitate), a etaloanelor utilizate, respectiv a afirmațiilor, concluziilor și recomandărilor lor.

Dacă psihoterapeuții sistemici realizează că (re)examinarea individului, cuplului, familiei nu este justificată sau necesară, aceștia vor explica această opțiune, precizând sursele și documentele care stau la baza acestor concluzii.

Psihoterapeuții sistemici vor utiliza instrumente de evaluare pentru care dețin competențe, licență de utilizare, respectiv instrumente adecvate care nu presupun competențe speciale sau licență.

3.9.2. Utilizarea instrumentelor de evaluare

Psihoterapeuții sistemici utilizează administrează, adaptează, cotează și interpretează rezultatele instrumentelor de evaluare (scale, teste) și a tehnicilor de evaluare (interviuri structurate și semistructurate) pentru scopuri adecvate și în manieră adecvată (în cadrul procesului de evaluare, intervenție și cercetare).

Psihoterapeuții sistemici membri ai APQ vor utiliza metodele și tehnicile de evaluare în strictă conformitate cu normele profesionale. Ori de câte ori acestea sunt accesibile pe piață, vor folosi doar acele instrumente de evaluare ale căror caracteristici tehnice (validitate și fidelitate) au fost stabilite, care dețin etalon pentru membrii populației vizate și care sunt însoțite de manual. În condițiile în care utilizează instrumente care nu au fost validate și etalonate pentru populația țintă, psihoterapeuții sistemici vor descrie punctele forte și limitele rezultatelor și interpretărilor acestora obținute cu respectivele instrumente.

Psihoterapeuții sistemici vor folosi metode de evaluare adecvate competențelor lingvistice ale clientului/ pacientului etc., vor asigura aplicarea instrumentului în limba preferată de acesta, excepție făcând situația în care folosirea unei anumite limbi este relevantă pentru scopul evaluării.

Psihoterapeuții sistemici vor respecta de asemenea legislația în vigoare cu privire la drepturile de autor și de proprietate intelectuală pentru instrumentele de evaluare folosite, promovând și respectând astfel munca și activitatea colegilor lor de breaslă.

3.9.3. Consimțământul informat în procesul de evaluare

Psihoterapeuții sistemici vor solicita consimțământul informat al clientului/ pacientului etc. pentru evaluare și vor prezenta natura, motivele pentru care consideră aplicarea de instrumente de evaluare necesară, dezirabilă. Vor prezenta de asemenea costurile adiționale ale aplicării și interpretării datelor. Vor prezenta limitele de confidențialitate, modul de colectare, păstrare, utilizare a datelor obținute și orice alte informații necesare persoanei pentru a lua o decizie informată. Vor crea oportunități suficiente pentru clienții/ pacienții participanți la evaluare pentru a pune întrebările pe care le au față de procesul de evaluare și pentru a obține răspunsuri.

În cazul în care beneficiarul direct al serviciilor de evaluare oferite de psihoterapeutul sistemic este un minor, psihoterapeutul va obține acordul și consimțământul pentru evaluare de la cel puțin un părinte sau de la reprezentantul legal al acestuia, cu excepția cazurilor prevăzute de lege sau dispuse de instanța de judecată. În cazul în care evaluarea psihologică a minorului a fost realizată în prezența unui singur părinte, psihoterapeutul este obligat să menționeze în raportul eliberat imposibilitatea evaluării psihologice a relației minorului cu celălalt părinte.

În situații de urgență, în care evaluarea este necesară pentru starea de sănătate a clientului, iar consimțământul informat prealabil nu se poate obține, din partea clientului sau a părinților/ părintelui/ reprezentantului legal al acestuia, după caz, psihoterapeutul va efectua serviciul în absența acestui consimțământ, în interesul clientului. Dacă beneficiarul serviciului este minor, psihoterapeutul va informa părintele/ părinții/ reprezentantul legal al acestuia în cel mai scurt timp posibil despre serviciul oferit clientului.

Psihoterapeuții sistemici vor informa persoanele fără capacitate deplină de a-și da consimțământul și persoanele pentru care testarea este solicitată în baza reglementărilor legislative, cu privire la natura și scopul serviciilor de evaluare propuse, folosind un limbaj ușor de înțeles pentru persoana care urmează să fie evaluată.

Psihoterapeuții sistemici care folosesc serviciile unui traducător vor cere consimțământul clientului pentru acest fapt și se vor asigura că se va menține confidențialitatea rezultatelor, securitatea instrumentelor, inclusiv a documentelor de evaluare/ diagnoză (a se vedea standardele: 3.2.8. *Delegarea unor sarcini profesionale*; 3.4.1. *Menținerea confidențialității*; 3.9.1. *Prezentarea caracteristicilor psihologice*; 3.9.6. *Interpretarea rezultatelor evaluării*).

Psihoterapeuții sistemici vor respecta drepturile clienților sau ale participanților la cercetare referitor la protecția datelor personale. În cazul utilizării unor instrumente de evaluare pentru care administrarea, scorarea, emiterea rapoartelor se realizează online, psihoterapeuții vor oferi clienților toate informațiile prevăzute de reglementările legale privind colectarea și utilizarea informațiilor lor personale de către furnizorul serviciilor de testare și măsurile întreprinse pentru protecția datelor cu caracter personal.

3.9.4. Eliberarea rezultatelor instrumentelor de evaluare

Datele obținute pot fi scoruri brute și standardizate, răspunsurile clientului/ pacientului la stimuli sau la întrebările la test, notele, înregistrările și consemnările psihoterapeutului, declarațiile și comportamentul clientului/ pacientului în timpul unei examinări. Psihoterapeuții vor oferi datele obținute, sub formă de rezultate clientului/ pacientului și, dacă e cazul, unor terți numai cu consimțământul clientului/ pacientului, sau fără acordul acestuia în situațiile prevăzute de lege. Psihoterapeuții vor evita să facă publice datele obținute, cu excepția situațiilor prevăzute de lege, protejând clientul/ pacientul de orice formă de exploatare, abuz și prevenind devalorizarea datelor de evaluare/ diagnoză. Datele de evaluare/ diagnoză reprezintă proprietate a psihoterapeutului sistemic sau a instituției care realizează evaluarea/ diagnoza și vor putea fi administrate și utilizate doar de către psihoterapeuți sistemici sau alți specialiști calificați în folosirea acestor instrumente.

În absența solicitării rezultatelor de către client/ pacient, psihoterapeuții sistemici oferă rezultatele evaluării doar sub constrângerea legii sau a unui ordin judecătoresc.

3.9.5. Construirea, validarea de instrumente de evaluare

Psihoterapeuții sistemici care construiesc sau traduc și adaptează teste și alte instrumente de măsurare vor folosi proceduri în acord cu normele internaționale actuale privind proiectarea instrumentelor, standardizarea, validarea, reducerea sau eliminarea erorilor și vor preciza recomandările lor privind folosirea oricărui instrument în manualul de utilizare.

3.9.6. Interpretarea rezultatelor evaluării

În interpretarea rezultatelor obținute în urma aplicării unor instrumente de evaluare standardizate, incluzând aici și interpretările computerizate, psihoterapeuții sistemici vor lua în considerare scopul evaluării, precum și numeroși alți factori ca: abilitățile de testare și caracteristicile persoanei evaluate (caracteristici situaționale, personale, lingvistice și culturale) care pot influența judecata terapeutului sau afecta acuratețea interpretărilor. Psihoterapeuții sistemici vor indica orice limitări semnificative ale interpretării oferite.

3.9.7. Evaluarea realizată de persoane necalificate

Psihoterapeuții sistemici nu vor promova/ încuraja folosirea tehnicilor și instrumentelor de evaluare psihologică de către persoane necalificate și neautorizate, decât în cadrul unor programe de formare în care există o supervizare adecvată.

3.9.8. Rezultatele unor instrumente de evaluare perimate

Psihoterapeuții sistemici nu își vor ancora deciziile sau recomandările pe instrumente de evaluare depășite/ învechite, pe date care nu mai sunt folosite pentru scopul curent sau care nu corespund normelor de avizare ale metodelor și tehnicilor de evaluare și asistență psihologică internaționale și celor stabilite de CPR.

3.9.9. Explicarea rezultatelor evaluării

Psihoterapeuții vor oferi persoanei, cuplului, familiei evaluate explicațiile necesare, utile, adecvate înțelegerii rezultatelor evaluării de preferință într-o manieră colaborativă cu sistemul client.

3.9.10. Menținerea securității rezultatelor evaluării

Materialele de evaluare/ diagnoză cuprind manualul instrumentului, instrumentul propriu-zis, protocoale, întrebările sau stimulii utilizați, alte fișe sau formulare necesare și nu includ datele de evaluare/ diagnoză. Psihoterapeuții sistemici vor menține integritatea și securitatea materialelor testului și a altor metode de evaluare prin neînstrăinarea lor către persoane care nu au competența necesară, respectând dreptul de proprietate intelectuală prevăzut de lege și obligațiile de tip contractual privind utilizarea instrumentului.

3.10. Psihoterapie sistemică individuală, de cuplu și de familie

Considerații generale: Psihoterapeuții sistemici în cadrul procesului psihoterapeutic sistemic desfășurat cu indivizi, cupluri, familii, copii, adolescenți, grupuri de familii, grupuri de cupluri au obligația de a asigura o îngrijire/ asistență psihologică responsabilă, acest fapt însemnând că sunt responsabil de evaluarea care informează judecata clinică și de toate intervențiile pe care le produc cu clienții/ pacienții lor, și că tot ceea ce realizează în cadrul tratamentului trebuie să fie în beneficiul acestora din urmă.

3.10.1. Consimțământul informat pentru psihoterapie, confidențialitate și intimitate

Psihoterapeuții sistemici vor respecta dreptul clientului/ cuplului/ familiei de a-și alege liber terapeutul.

În obținerea consimțământului informat din partea clienților, psihoterapeuții sistemici vor informa în prealabil clientul (individul, cuplul, copilul, adolescentul, familia), într-un limbaj accesibil, cu privire la natura și specificul psihoterapiei sistemice, metodele și tehnicile folosite, riscuri, alternative la procesul terapeutic, caracterul voluntar al participării, (respectiv vor realiza demersurile specifice metodei în cazul clienților care prezintă

obligativitatea de a participa la procesul terapeutic), limitele confidențialității, implicarea unor terți, onorarii, alternative la intervenția sistemică și vor da curs oricărei alte cereri de informare solicitată de client în acest sens.

Psihoterapeuții sistemici vor respecta și facilita dorința explicit exprimată a clientului/ pacientului de a implica alte persoane semnificative în procesul de luare a deciziei referitoare la consimțământul informat.

Psihoterapeuții sistemici se vor asigura că informațiile furnizate au fost corect înțelese de către fiecare participant în parte la procesul de psihoterapie.

Psihoterapeuții obțin consimțământul informat din partea tuturor participanților la terapie, excepție fac clienții care au obligativitatea instituită prin lege de a participa la psihoterapie sistemică, situație în care terapeutul sistemic realizează eforturi rezonabile pentru a facilita o implicare autentică a sistemului client în procesul terapeutic.

În cazul în care unul dintre beneficiarii serviciilor de psihoterapie este minor, terapeutul poate acorda aceste servicii (în format individual sau familial, în orice combinație de sisteme) doar dacă are consimțământul scris al ambilor părinți, dacă aceștia exercită autoritatea părintească în comun asupra minorului. În situația în care un singur părinte exercită autoritatea părintească asupra minorului, stabilită prin sentință judecătorească definitivă, sau există un alt reprezentant legal, este necesar doar consimțământul scris al acestuia. Excepție de la această obligație fac următoarele situații: (1) atunci când serviciile psihologice au fost dispuse de instanța de judecată și (2) situațiile de urgență în care este suficient consimțământul scris al unuia dintre părinți pentru inițierea procesului terapeutic, urmând ca psihoterapeutul să se asigure în mod obligatoriu că în cel mai scurt timp informează și cere consimțământul celuilalt părinte; dacă cel de-al doilea părinte, odată informat, refuză să își dea consimțământul, serviciile de psihoterapie acordate minorului vor fi sistate.

Psihoterapeuții sistemici vor păstra confidențialitatea tuturor informațiilor dobândite în timpul procesului psihoterapeutic. Aceștia pot dezvălui informații confidențiale obținute de la clienți/ pacienți doar în următoarele situații: (1) când sunt obligați prin lege (în această situație vor oferi strict acele informații care au legătură cu scopul demersului juridic); (2) în situații de criză când prin dezvăluirea lor se poate înlătura un pericol grav evident și iminent ce amenință una sau mai multe persoane (suicid, omucidere, (auto)vătămare); (3) când psihoterapeutul apare ca inculpat într-un proces civil, penal sau într-o acțiune disciplinară, care are o legătură nemijlocită cu procesul terapeutic; (4) când s-a obținut acordul scris al persoanei/ persoanelor implicate, pentru ca datele comunicate de acesta/ acestea să fie dezvăluite într-un anumit context bine definit. Consimțământul verbal nu este suficient, acesta poate fi obținut în situații de urgență după care se obține consimțământul în scris al clienților/ pacienților (practic al fiecărui participant competent în parte la procesul psihoterapeutic) și/sau al reprezentanților legali ai acestora, după caz.

În contextul muncii cu cupluri, familii sau grupuri, psihoterapeuții sistemici au obligația de a se abține de la a divulga informații primite în confidență de la un individ sau subsistem către ceilalți membri ai sistemului client fără acordul explicit, verbal sau scris, al individului în cauză sau a tuturor membrilor subsistemului în cauză.

Asupra contractului terapeutic se convine în parte cu fiecare membru participant la ședințe sau cu părinții minorilor care participă la psihoterapie. Acordul copilului constituie însă o condiție necesară în inițierea tratamentului.

Psihoterapeuții sistemici se vor angaja în negocieri mutuale, colaborative continue cu clienții/ pacienții lor referitoare la conținutul și procesul tratamentului psihoterapeutic.

Psihoterapeuții sistemici respectă dreptul clientului/ cuplului/ familiei de a lua decizii potrivit vârstei și stării lor generale de sănătate, și în același timp prin prisma cunoștințelor de specialitate și a responsabilității lor profesionale, facilitează explorarea și înțelegerea de către clienți a consecințelor probabile a deciziilor proprii.

Psihoterapeuții sistemici vor respecta credințele și practicile, obiceiurile culturale ale clienților/ pacienților lor atâta timp cât acestea nu pun în pericol integritatea fizică și/ sau psihică a nimănui, respectiv nu contravin Drepturilor Omului.

Specialiștii vor explora în mod adecvat și vor lua în calcul diferențele culturale dintre participanții la sistemul terapeutic în cadrul procesului terapeutic.

Dacă psihoterapeutul sistemic se află încă în supervizare, dar poate desfășura în mod legal și profesional activitatea terapeutică pentru care se află în supervizare, va aduce la cunoștința clientului acest lucru cât mai curând posibil. De asemenea, va informa clienții despre faptul că au dreptul să-i contacteze supervisorul dacă doresc acest lucru și, dacă e cazul, va face cunoscut numele acestuia și modalitatea prin care poate fi contactat.

3.10.2. Psihoterapia oferită indivizilor, copiilor, adolescenților, cuplurilor și familiilor (nucleare și extinse)

Atunci când în procesul terapeutic sunt implicați cupluri, părinți-copii, familia nucleară, familia extinsă, psihoterapeuții sistemici vor clarifica de la începutul relației terapeutice cu fiecare persoană implicată din cine anume se compune configurația de clienți direcți (și vor motiva schimbările propuse în acest sens ori de câte ori le propun). Vor asigura și clarifica regulile privind confidențialitatea și limitele acesteia în anumite condiții.

Pe întreg parcursul terapiei psihoterapeuții sistemici vor putea recomanda și indica participarea la nivel de sistem sau în cadrul diferitelor subsisteme și a altor membri ai familiei (nucleare sau extinse) față de cei care au inițiat terapia. Pe baza judecății clinice centrate pe client vor cântări permanent configurația optimă de clienți, ținând cont totodată de cine anume reprezintă sistemul client direct și cine sunt clienții indirecti.

Psihoterapeuții asigură clientul/ cuplul/ familia, că pe durata tratamentului vor decide la modul colaborativ pentru alegerea și aplicarea celor mai potrivite metode și tehnici, care atât pe termen scurt cât și pe termen lung minimalizează posibilele efecte negative și maximalizează beneficiile din punct de vedere al schimbării terapeutice. Psihoterapeuții răspund personal de alegerile și consecințele directe ale acțiunilor lor în funcție de competența profesională de care dispun.

Psihoterapeuții sistemici vor respecta și sprijini abilitatea indivizilor, cuplurilor, familiilor, grupurilor de clienți de a lua decizii în interes propriu și de a avea grijă de propria persoană, familie și de ceilalți.

Psihoterapeuții sistemici vor avea în vedere și vor ocroti și interesele membrilor de familie care constituie clienți indirecti (cei care nu participă la procesul terapeutic, dar asupra cărora procesul psihoterapeutic are un impact). Se vor raporta cu responsabilitate etică și profesională și față de generațiile anterioare care nu mai sunt în viață și, prin demersurile lor, vor avea în vedere și potențiala viitoare generație (încă nenăscută).

Unii psihoterapeuți sistemici au dobândit mai multe calificări profesionale. În vederea evitării conflictului de interes, aceștia vor explica clienților/ pacienților din ce rol profesional operează.

Pentru a evita conflictul de interes psihoterapeuții sistemici care tratează un minor sau un adult implicat în procese de custodie sau de stabilire a programului de vizitare, vor evita să se implice totodată în evaluarea juridică care are drept scop stabilirea custodiei, reședinței, programului de vizitare a minorului. Psihoterapeuții sistemici pot să ofere informații curții, altor specialiști din sfera sănătății mentale despre minorul pe care îl tratează din perspectiva psihoterapeutului individual, de cuplu și de familie, dacă are acordul scris al părinților sau în condițiile în care este obligat prin lege.

Psihoterapeuții sistemici, în virtutea specializării lor, pot deține competențe unice din punctul de vedere al evaluării și recomandării custodiei, însă când sunt angajați în acest demers evaluativ se vor abține de la tratarea în paralel al oricărui membru al sistemului în cauză.

În condițiile în care psihoterapeutul sistemic este solicitat să îndeplinească roluri care implică conflicte de interes (să depună mărturie în procese de divorț, custodie, să fie solicitat în calitate de expert la procese, sau să fie citat de către judecător etc.) psihoterapeutul va realiza pașii necesari în vederea clarificării, modificării poziției sale, sau va renunța în ultimă instanță în mod adecvat la exercitarea rolului de psihoterapeut sistemic dacă nu poate evita conflictul de interes. Judecata clinică și decizia sa va fi ghidată în acest caz, ca fiecare dată când e posibil, de interesul major al clienților/ pacienților și de constrângerile instanței de judecată, informând însă instanța (dacă este cazul) de obligațiile, dilema etică în care se află.

Psihoterapeuții sistemici își utilizează judecata cea mai bună în evaluarea faptului dacă este potrivit sau nu să primească cadouri, beneficii de orice tip luând în considerare situația, diagnosticul, motivația, vulnerabilitatea clientului/ pacientului. Cadourile, beneficiile acceptate de la clienți trebuie să aibă o frecvență minimală, iar valoarea acestora trebuie să fie minimală. Specialiștii vor avea grijă ca prin acceptarea cadourilor, beneficiilor să nu compromită relația psihoterapeutică.

3.10.3. Intervenția de criză

În procesele de intervenție de criză psihoterapeuții sistemici maximizează beneficiile și minimizează pierderile clienților/ pacienților cu care lucrează.

Psihoterapeuții sistemici au obligația de a realiza toate demersurile rezonabile specifice intervenției de criză atunci când clienții lor semnalează că se confruntă cu o situație de criză (a se vedea 1.3. *Definirea unor termeni*). Acest tip de intervenție are drept scop protecția integrității fizice și psihice a clienților/ pacienților lor (stoparea, împiedicarea survenirii autovătămării, vătămării altora, a neglijării periculoase a persoanelor vulnerabile, a suicidului, omuciderii). Atunci când informațiile care parvin psihoterapeutului indică la modul rezonabil că există un pericol serios și iminent care amenință viața sau integritatea fizică și/sau psihică a unui individ și că posibilitățile de a înlătura acest pericol depășesc mijloacele disponibile în cadrul terapeutic, acesta are obligația de a renunța la confidențialitate și de a alerta aparținătorii, persoanele semnificative, specialiștii, autoritățile în drept, după caz.

Psihoterapeuții sistemici au obligația de a documenta în manieră adecvată în scris acțiunile pe care le întreprind în cadrul intervenției de criză sau în orice altă situație specială.

În condițiile în care intervenția de criză solicită la limită sau excede competențele profesionale personale, sau împovărează în semnificativă măsură psihoterapeutul sistemic, acesta va solicita supervizare sau consult din partea unui coleg/ unei colege cu competență în domeniu.

3.10.4. Îndrumarea clienților spre alți specialiști

Psihoterapeuții sistemici vor modela granițe profesionale pline de eficiență și respect.

Psihoterapeuții sistemici vor recomanda clienților lor alți specialiști (sistemici sau de altă natură) în situațiile în care interesul major al clientului cere acest fapt.

3.10.5. Psihoterapia de grup a cuplurilor, familiilor

Când psihoterapeutul sistemic recurge la psihoterapie cu grupuri de cupluri sau cu grupuri de familii va clarifica pentru fiecare client, de la bun început, scopul, regulile, metodele și tehnicile utilizate, respectiv rolurile și responsabilitățile fiecărui participant, durata intervenției (în cazul intervențiilor cu durată fixă, limitată în timp), limitele de confidențialitate.

3.10.6. Psihoterapia desfășurată prin mediul electronic

Psihoterapia, supervizarea și alte servicii profesionale oferite de psihoterapeuții sistemici pot fi derulate pe diferite platforme electronice. Acestea prezintă multiple beneficii și responsabilități generale, similare contextului tradițional de terapie și supervizare, precum și unele specifice utilizării serviciilor profesionale asistate de tehnologie.

Înainte de a oferi sau accepta realizarea procesului de intervenție în mediul electronic (telefon, internet, orice alt mijloc), psihoterapeuții sistemici se asigură de faptul că au cunoștință și respectă reglementările referitoare la utilizarea acestor mijloace în procesul de psihoterapie, și: (1) determină faptul dacă clientul/ pacientul prezintă indicație pentru acest tip de intervenție, luând în calcul nevoile intelectuale, emoționale și fizice ale acestuia; (2) informează clientul/ pacientul despre potențialele limite, riscuri (limite ale confidențialității, limite clinice, limite privind răspunsul la intervenția de criză, posibilitatea ivirii dificultăților de transmisie etc.), respectiv despre beneficiile acestui tip de intervenție; (3) asigură securitatea mediului lor de comunicare; și (4) oferă psihoterapie prin mediul electronic doar după dobândirea cunoștințelor tehnice necesare operării în aceste medii (obținute prin educație, supervizare).

3.10.6.1. Consimțământul pentru terapie sau supervizare

Clienții și beneficiarii altor servicii oferite prin mediul electronic (individual, în diade, în familii, în grup) vor fi informați de riscurile asociate cu serviciile asistate de tehnologii. Această informare se recomandă să fie făcută în scris și responsabilitățile tuturor părților pentru diminuarea acestor riscuri să fie clar specificate.

3.10.6.2. Confidențialitate și responsabilități profesionale

Psihoterapeutul sistemic are responsabilitatea de a alege platforma care aderă în cea mai mare măsură la standarde de bune practici referitoare la confidențialitate și calitatea serviciilor și care respectă legislația în vigoare. Clienții și beneficiarii serviciilor vor fi informați (de dorit, în scris) referitor la limite și protecții oferite de tehnologia utilizată de către psihoterapeut.

3.10.6.3. Tehnologie și documentare

Psihoterapeuții sistemici se vor asigura că stocarea și/ sau transferul electronic al documentației care conține informații sensibile (ex., date de identificare) se va realiza prin utilizarea tehnologiei care aderă la standarde de bune practici referitoare la confidențialitate și calitatea serviciilor și care respectă legislația în vigoare. De asemenea, aceștia au obligația de a lua precauții rezonabile pentru protejarea informațiilor stocate și/sau transferate. Clienții și beneficiarii serviciilor vor fi informați (de dorit, în scris) referitor la limite și protecții oferite de tehnologia utilizată de către psihoterapeut.

3.10.6.4. Locația serviciilor și practicii

Psihoterapeuții sistemici respectă legile în vigoare referitoare la locația practicii profesionale și altor servicii și nu vor utiliza mijloace asistate tehnologic pentru a practica înafara jurisdicției permise lor.

3.10.6.5. Formare și utilizare a tehnologiei curente

Psihoterapeuții sistemici se vor asigura că au formarea necesară și competențele pentru oferirea de servicii asistate de tehnologie. Aceștia vor alege cu atenție dintre opțiunile audio, video sau de alt tip, astfel încât să optimizeze calitatea și securitatea serviciilor, să adere la standarde de bune practici referitoare la serviciile asistate de tehnologie. Mai mult, astfel de opțiuni vor fi suficient de avansate din punct de vedere tehnologic pentru a servi cel mai bine nevoile clienților și beneficiarilor.

3.10.7. Asigurarea de psihoterapie sistemică pentru clienții care sunt în procese terapeutice cu alți specialiști

În cazul în care clienții/ pacienții beneficiază deja de servicii psihoterapeutice oferite de către alți psihoterapeuți, sau de servicii psihologice oferite de alți specialiști din domeniul medical, psihoterapeutul va examina posibilitatea angajării sale într-o relație terapeutică (dacă aceasta este solicitată) prin analiza condițiilor, beneficiilor potențiale ale clientului, riscurilor de conflict sau a confuziilor care pot să apară. Psihoterapeutul va discuta cu clientul/ sistemul client despre indicația, contraindicația, beneficiile potențiale și limitările angajării lor într-o asemenea colaborare.

Psihoterapeutul sistemic va evita asumarea unei relații terapeutice cu clientul/ sistemul client în condițiile în care acesta nu prezintă indicație pentru abordarea sistemică, în condițiile în care un alt psihoterapeut lucrează exact cu aceeași configurație de clienți și va explica în mod adecvat motivele refuzului său.

Psihoterapeuții sistemici pot desfășura co-terapie cu alți colegi sistemici respectând standardele bunelor practici specifice acestui sistem terapeutic.

În condițiile în care un psihoterapeut sistemic lucrează cu clienți/ pacienți care beneficiază simultan și de alte forme de psihoterapie (individuală, de grup etc.) acesta când este necesar va face toate demersurile adecvate solicitând și obținând consimțământul clienților săi, pentru a realiza schimbul necesar de informații de specialitate în interesul clienților/ pacienților săi și va avea grijă de respectarea confidențialității informațiilor.

3.10.8. Relații sexuale cu clienții/ pacienți respectiv cu aparținătorii acestora

Psihoterapeuții sistemici nu se angajează cu clienții/ pacienții lor actuali în relații de intimitate sexuală.

Psihoterapeuții sistemici nu se angajează în relații de intimitate sexuală cu aparținătorii, tutorii legali, persoanele semnificative ale clienților/ pacienților lor actuali.

Psihoterapeuții sistemici nu vor recurge la încheierea prematură a procesului psihoterapeutic în vederea evitării încălcării acestui standard.

Psihoterapeuții sistemici nu vor accepta în terapie persoane cu care au avut relații de intimitate sexuală.

Psihoterapeuții sistemici nu se vor angaja sub nici o formă în relații de intimitate sexuală cu foștii clienți/ pacienți pentru o perioadă de cel puțin 2 ani de la încheierea terapiei (cu cât durata procesului terapeutic a fost mai îndelungată cu atât și perioada de prohibiție este mai mare).

Psihoterapeuții sistemici se vor angaja în relații de intimitate sexuală cu foștii clienți/ pacienți după trecerea perioadei de cel puțin 2 ani de la încheierea (prematură sau la termen) a terapiei doar în condiții extraordinare, aceștia având obligația de a face dovada că nici în timpul terapiei și nici în cei doi ani de la încheierea acesteia nu a existat nici o formă de exploatare a fostului client/ pacient, incluzând următorii factori relevanți: (1) durata de timp care a trecut de la încheierea psihoterapiei; (2) natura, intensitatea și durata procesului terapeutic; (3) circumstanțele în care s-a produs încheierea procesului; (4) istoricul personal al clientului/ pacientului; (6) probabilitatea producerii unui impact negativ asupra clientului/ pacientului; (7) orice afirmație sau acțiune a psihoterapeutului realizată în decursul procesului psihoterapeutic prin care acesta a sugerat, invitat posibilitatea unei relații sexuale, romantice post-terapie cu clientul/ pacientul.

3.10.9. Întreruperea procesului terapeutic

Când psihoterapeuții sistemici se angajează în cadrul locurilor lor de muncă sau în relații contractuale conform cărora au o clară limită de timp în a oferi servicii din sfera rolurilor lor profesionale, vor informa de la bun început beneficiarii serviciilor lor despre acest fapt și în situația în care clienții/ pacienții au nevoie de serviciile respective în continuare, psihoterapeuții sistemici vor realiza eforturi rezonabile în vederea asigurării siguranței și a stării de bine a acestora (a se vedea standardul 3.3.14. *Întreruperea furnizării serviciilor de specialitate*).

3.10.10. Întreruperea și continuarea terapiei

Psihoterapeuții sistemici se abțin de la abandonul sau neglijarea clientului/ pacientului. Dacă din motive de boală sau de indisponibilitate justificată a psihoterapeutului procesul terapeutic trebuie întrerupt pentru o perioadă mai lungă de timp, atunci psihoterapeutul sistemic va căuta să-i ofere clientului/ pacientului o posibilitate de continuare a terapiei cu un alt coleg psihoterapeut, care are disponibilitatea și competența necesare continuării terapiei. În cazul în care, de comun acord cu clienții/ pacienții, s-a stabilit continuarea terapiei acestora cu un alt specialist, psihoterapeutul sistemic inițial va putea transmite colegului de breaslă care va prelua procesul acele informații convenite cu clienții/ pacienții în cauză legate de stadiul în care se află terapia, demersurile terapeutice începute sau finalizate până în acel moment și orice alte informații considerate esențiale, cu consimțământul scris al celor vizați.

Psihoterapeuții sistemici se vor asigura de faptul că pe durata inaccesibilității proprii persoane din varii motive, clienții care au nevoie de intervenție în regim de urgență, au acces la intervenții adecvate din partea unui coleg/ a unei colege de breaslă.

3.10.11. Preluarea procesului terapeutic al unui client de la un alt terapeut

Psihoterapeutul sistemic care preia clienți/ pacienți de la un coleg care din motive justificate nu mai poate continua actul terapeutic, se va asigura că informațiile pe care le primește de la psihoterapeutul inițial în legătură cu clienții preluați sunt transmise cu consimțământul acestora din urmă. Va analiza cu atenție conținutul demersului, potențialul de risc, beneficiile și va decide pe baza acestei analize modalitățile de

continuare a terapiei. În cazul în care are nevoie de informații suplimentare de la colegul/ colega de breaslă de la care preia clienții/ pacienții, va solicita consimțământul acestora pentru a le obține.

3.10.12. Încheierea procesului terapeutic

Psihoterapeuții sistemici încheie procesul psihoterapeutic al sistemului client (individ, cuplu, familie, grupuri de cupluri, de familii, copii, adolescenți), când survine în mod evident careva din următoarele situații în care clienții/ pacienții: (1) nu mai au nevoie de acest serviciu; (2) nu mai beneficiază de pe urma continuării intervenției psihoterapeutice; (3) ar avea de suferit dacă se continuă procesul psihoterapeutic; (4) solicită în mod explicit încheierea (psihoterapeuții sistemici vor respecta dreptul oricărui client de a se retrage oricând din procesul terapeutic fără a oferi explicații în cazul în care nu doresc și fără ca aceștia să sufere vreun prejudiciu).

Psihoterapeuții sistemici pot încheia prematur procesul psihoterapeutic în condițiile în care sunt amenințați fie de client/ pacient fie de aparținătorii acestuia, respectiv se confruntă cu un pericol produs din partea acestora.

3.10.13. Respectul față de propria persoană și protecția propriei persoane

Psihoterapeuții sistemici au obligația - în vederea atingerii și menținerii unui nivel optim de funcționare în rolurile profesionale - de a se angaja în activități de auto-îngrijire și auto-întreținere profesională recunoscând stresul unic pe care îl implică practicarea profesiei de psihoterapeut.

Specialiștii își vor monitoriza propriul stil de viață personal și profesional în vederea menținerii vigilenței față de semnele unor disfuncții la nivel personal.

Psihoterapeuții sistemici se vor abține de la implicarea în activități profesionale în situațiile în care competența lor profesională este serios compromisă.

Specialiștii au obligația de a recurge la psihoterapie personală, supervizare în situațiile în care problemele lor personale interferează sau prezintă probabilitatea de a interfera cu exercitarea competenței a profesiei.

Psihoterapeuții sistemici se vor proteja de prejudiciile, daunele grave sau de violarea drepturilor lor umane fundamentale, care pot surveni în timpul exercitării rolurilor lor profesionale.

Psihoterapeuții sistemici când iau în considerare posibilitatea de a oferi asistență de specialitate pro bono, merită să cântărească și să determine care ar fi cea mai adecvată modalitate de a utiliza cu maximum de beneficii timpul, energia și cunoștințele lor atunci când vin în întâmpinarea responsabilității pe care ca membri ai breslei o au față de societate. Atunci când se angajează în activități profesionale desfășurate pro bono vor trasa granițe rezonabile în urma cântăririi circumstanțelor personale și a muncii desfășurate în absența unui onorariu.

3.11. Situații terapeutice sau experimentale care implică interacțiunea om-animal

Considerații generale: Atunci când psihoterapeuții sistemici aleg, în cadrul designului experimental al unei cercetări în care sunt implicați sau în cadrul unor intervenții cu scop terapeutic, să folosească interacțiunea cu animale, trebuie să se asigure că aceasta se desfășoară în deplină siguranță atât pentru participanții umani, cât și pentru animalele implicate, indiferent de specia acestora din urmă. De asemenea, vor face ceea ce le stă în putință să se asigure că bunăstarea animalelor implicate în cercetare/intervenții terapeutice este asigurată atât pe parcursul participării la cercetare/intervenție terapeutică, cât și în afara acesteia.

3.11.1. Asigurarea stării de bine a animalelor

Psihoterapeutul sistemic are datoria de a se asigura de starea de bine a animalelor pe parcursul activităților psihologice profesionale care includ interacțiunea om-animal, împiedicând intervenția brutală asupra animalelor.

3.11.2. Păstrarea unui raport echitabil între beneficiile pentru client și costurile pentru animal

Psihoterapeutul sistemic are responsabilitatea etică a gestionării interacțiunii dintre animalul participant la activitățile psihologice profesionale și beneficiar, astfel încât această interacțiune să se construiască cu păstrarea echilibrului dintre beneficiile clientului/clientilor și bunăstarea animalului.

3.11.3. Considerarea stării de sănătate a animalului

Psihoterapeutul sistemic acordă atenție stării de sănătate a animalelor participante la activitățile psihologice profesionale și refuză să lucreze cu un animal având o stare de sănătate precară sau care este obosit. Animalul participant la activitățile psihologice profesionale nu trebuie să reprezinte un pericol pentru beneficiarul serviciului psihologic și nici beneficiarul serviciului psihologic nu trebuie să reprezinte un pericol pentru animalul participant la activitățile psihologice profesionale.

IV. DISPOZIȚII FINALE

4.1. Adoptarea Codului etic

Versiunea actuală a Codului Etic (care conține în total 42 de pagini) a fost adoptată la data de 30.11.2023, a fost publicată pe site-ul Asociației la data de 6.12.2023 și a intrat în vigoare la data de 6.12.2023.

V. BIBLIOGRAFIE UTILIZATĂ

- American Association for Marriage and Family Therapy (2012). *Code of Ethics*. American Association for Marriage and Family Therapy: SUA (p. 1-11).
- American Association for Marriage and Family Therapy (2015). *Code of Ethics*. American Association for Marriage and Family Therapy: SUA (p. 1-10).
- American Psychological Association (2002/2010/2016) *Ethical Principles Of Psychologists and Code of Conduct. Adopted in 2002, Amendments in 2010 and 2016*. American Psychological Association: Washington DC, SUA (p.1-15)
- Canadian Psychological Association (2000). *Canadian Code of Ethics for Psychologists, Third Edition*. https://cpa.ca/docs/File/Ethics/cpa_code_2000_eng_jp_jan2014.pdf
- Canadian Psychological Association (2017). *Canadian Code of Ethics for Psychologists, Forth Edition*. <https://cpa.ca/aboutcpa/committees/ethics/codeofethics/>
- Code of Ethical Conduct, Standards of Clinical Practice and Guidelines for Registered Clinical Counsellors (2008/2011), Adopted in 2008, Ammended în 2009, 2010, 2011, (p.1-117)
- Colegiul Psihologilor din România (2004). *Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică*. Colegiul Psihologilor din România: București (p. 1-15).
- Colegiul Psihologilor din România (2018/2023). *Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică* (publicat în MO 143 din 22.02.2019, cu modificările și completările ulterioare publicate în MO, nr. 405 din 11.05.2023). Colegiul Psihologilor din România: București.
- Costea-Bărluțiu, C.; Babos, I. și Lăpădătoni, A. (2022). *Codul etic și de conduită profesională*. Asociația de Terapie Familială „Pro-Familia”, Miercurea-Ciuc, www.familytherapy.ro (p. 1-44).
- Ethics Committee of Brithish Psychological Society (2009). *Code of Ethic and Conduct*. The Brithish Psychological Society: Leicester, United Kingdom (p. 1-31).
- European Family Therapy Association (2012). *Code of Ethics of the European Family Therapy Association*. European Family Therapy Association: Florence, Brussels, Oslo (p.1-5).
- European Federation of Psychologists' Associations (2005). *Meta-Code of Ethics*. <http://ethics.efpa.eu/guidelines/>

European Federation of Psychologists' Associations (2015). *Model Code of Ethics*. <http://ethics.efpa.eu/guidelines/>
Federația Română de Psihoterapie (2013). *Codul de etică, disciplină și deontologie profesională*. Federația Română de Psihoterapie (p. 1-14).
Federația Română de Psihoterapie (2021). *Codul etic al psihoterapeutului*. Federația Română de Psihoterapie (p. 1-32). https://www.psihoterapie.ro/wp-content/uploads/2021/04/Brosura_cod_etice_FRP.pdf
<http://dexonline.ro/definitie/manipulare>
James, R.K. & Gilliland, B.E. (2013). *Crisis intervention strategies* (7th ed.). Belmont: CA: Thomson Brooks/Cole.
Magyar Családterápiás Egyesület (2013). *Magyar Családterápiás Egyesület Etikai Kódexe* (Codul etic al Asociației Ungare de Terapie Familiei). Keszthely, Magyarország (p.1-8).
Magyar Családterápiás Egyesület (2015). *Magyar Családterápiás Egyesület Etikai Kódexe* (Codul etic al Asociației Ungare de Terapie Familiei). Békéscsaba, Magyarország (p. 1-10).
Organizația Națiunilor Unite (1948). *Declarația universală a drepturilor omului*.
Školka, E., Orbán, M. și Antal, I. M. (2013/2021). *Regulamentul privind procesul de formare în psihoterapia sistemică de cuplu și familie*. Asociația de Terapie Familială „Pro Familia”: Miercurea-Ciuc, www.familytherapy.ro (p. 1-60).
The Association for Family Therapy and Systemic Practice in the United Kingdom (2011). *Code of Ethics and Practice* (p.1-3).

Statusul prezentului document:

Prezentul material a fost compilat pornind de la Codul etic și de conduită profesională al Asociației de Terapie Familială – „Pro-Familia”, Miercurea-Ciuc (2022) la care două dintre autoarele prezentului Cod au fost co-autoare și asupra căruia au drept de proprietate intelectuală.

Versiuni anterioare:

Lăpădătoni A., Costea-Bărluțiu, C., Školka, E. (2022). *Codul etic și de conduită profesională al Asociației Psi-Quest (Psi-Quest)*. Asociația Psi-Quest, Cluj-Napoca. – în vigoare între 3.05.2022 – 5.12.2023

Citarea prezentului document – Lăpădătoni, A., Costea-Bărluțiu, C.; Školka, E., Deme, I.; Iliescu, M. (2023). *Codul etic și de conduită profesională al Asociației Psi-Quest*. Asociația Psi-Quest, Cluj-Napoca.

Comisia Etică:

1. **Lăpădătoni Adriana Laura – președinte;** psiholog specialist clinician; psihoterapeut sistemic de cuplu și de familie practicant în regim de supervizare
2. **Deme Ilona – membru;** psiholog, psihoterapeut sistemic de cuplu și de familie practicant în regim de supervizare
3. **Iliescu Monica – membru;** psiholog; psihoterapeut sistemic familial specialist

Adresa de e-mail a Comisiei Etice a APQ: psi.quest.CE@gmail.com

Președinte Comisia Etică,

Lăpădătoni Adriana-Laura

